

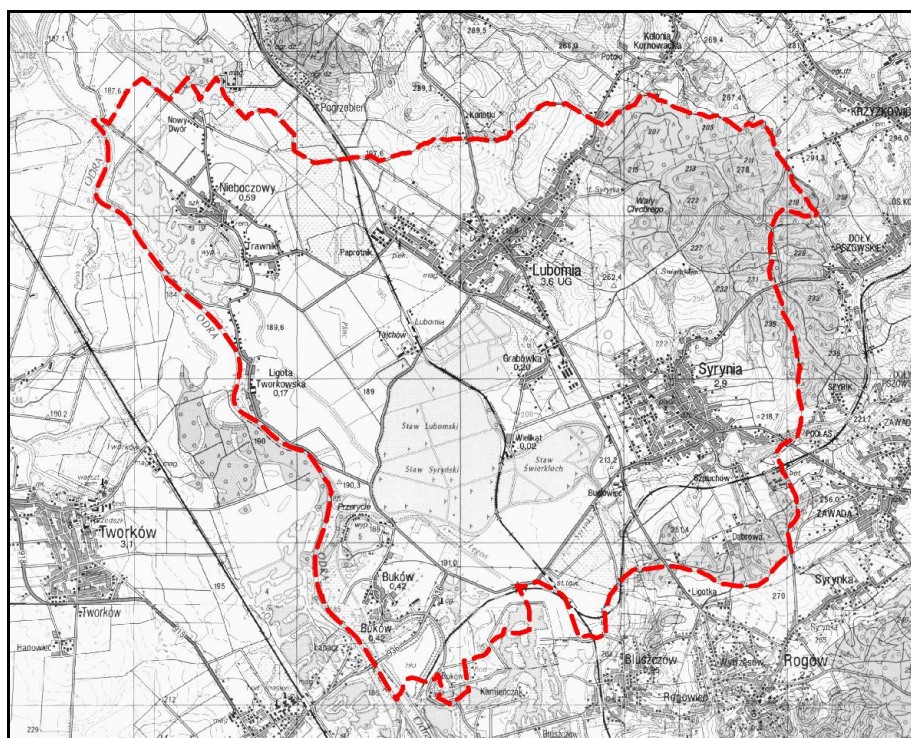
Geologic

44-203 Rybnik, Strzelecka 78

Tel: 502773557

email: geologic1@wp.pl

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU OGÓLNEGO GMINY LUBOMIA

Zleceniodawca: Pracownia Urbanistyczna w Rybniku sp. z o.o.
ul. Wodzisławska 30
44-200 Rybnik

Autor: Tomasz Miłowski

Data wykonania: 8 sierpnia 2025 r., 23 grudnia 2025 r., 13 kwietnia 2026 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	4
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	6
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	6
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY	6
2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA	14
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE	14
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA	14
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE	16
2.4 WODY PODZIEMNE.....	19
2.5 KLIMAT	21
2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI	28
2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	28
2.6.2 GLEBY	31
2.7 ZASOBY NATURALNE	31
2.8 PRZYRODA OŻYWIONA.....	42
2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004	45
2.10 KRAJOBRAZ	48
2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	48
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO.....	49
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	51
5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE	51
5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE.....	51
5.3 WPŁYW NA KLIMAT	51
5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI	52
5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU	52
5.4.2 WPŁYW NA GLEBY	52
5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE	53
5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ	53
5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY	55
5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ	57
5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH.....	57
5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	57
5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	57
5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY	58
5.10.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	59
5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI	59
5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE	60
5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	60
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	61
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	61
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000	62

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	62
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNY...	62
11. LITERATURA	72

Spis rysunków

Rys. 1 Wskazanie terenów z możliwością urbanizacji

Oświadczenie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Oświadczam, że ja, Tomasz Miłowski spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 pkt 1 i 2 ww. ustawy: w 2003 r. ukończyłem studia wyższe z dziedziny geologii oraz w 2011 r. studia podyplomowe z zakresu prawnych problemów górnictwa i ochrony środowiska. W latach 2005 – 2025 wykonałem lub brałem udział w wykonaniu kilkuset prognoz oddziaływania na środowisko, raportów oddziaływania na środowisko oraz innych opracowań dotyczących ochrony środowiska. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

 Geologic
Tomasz Miłowski
44-203 Rybnik, ul. Strzelecka 78
tel. 502 773 557 e-mail: geologic1@wp.pl
NIP 6-2-283-41-91, REGON 241759860
Tomasz Miłowski

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Lubomia, sporządzonego w 2025 r.

Należy mieć na uwadze, że Plan Ogólny Gminy jest specyficznym dokumentem, który nie ustala, ani nie reguluje kwestii takich jak np. możliwość wprowadzania zalesień, rodzaj prowadzonych upraw polowych, ochrona zabytków, realizacja zadań ochronnych na terenach chronionych, melioracje wodne czy sposoby polowań. Problemy te regulują odrębne przepisy. Plan Ogólny Gminy wyznacza zaś strefy planistyczne, na podstawie których będą wykonane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydawane decyzje o warunkach zabudowy. Dopiero na etapie mpzp istnieje możliwość bardziej szczegółowego odniesienia się do konkretnej problematyki np. wskazania wód powierzchniowych czy terenów zalesień, przy czym każdorazowo będą musiały być tu uwzględnione obowiązujące przepisy odrębne z szeregu sfer np. ochrony przyrody, ochrony zabytków, infrastruktury technicznej.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie jak określone w POG strefy planistyczne wpłyną na środowisko i czy, a jeśli tak to w jakim stopniu, naruszą one zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenu ma formę prognozy. Przedmiotowy dokument nie rozstrzyga o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu ogólnego gminy (dalej POG), a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą ich realizacja względem poszczególnych komponentów środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury. Należy pamiętać, że konkretyzacja ustaleń POG nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, sam plan ogólny nie jest natomiast podstawą do wydania jakichkolwiek decyzji.

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

- a) zawiera

- ustalenia i główne cele projektu planu ogólnego gminy Lubomia oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
 - informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - informacje na temat przewidywanych możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,
 - propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- b) określa, analizuje i ocenia
- istniejący stan środowiska,
 - potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przy realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
 - istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
 - cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele zostały uwzględnione,
- c) przedstawia
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Projekt Planu Ogólnego gminy Lubomia powiązany jest z następującymi dokumentami:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego z 2016 r. przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13 września 2016 r., poz. 4619);
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubomia, które zostało uchwalone uchwałą Nr XXIII/143/2020 Rady Gminy Lubomia z dnia 25 czerwca 2020 r.;
- Gmina Lubomia pokryta jest w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - Uchwała Nr XXXVII/238/2021 Rady Gminy Lubomia z dnia 26 sierpnia 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubomia w jej granicach administracyjnych.
- Warunki ekofizjograficzne gminy Lubomia, PU Geograf, Dąbrowa Górnicza, 2007 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Lubomia, Geologic Tomasz Miłowski, sierpień 2025 r.;

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem Planu Ogólnego Gminy, w tym z wnioskami do POG,
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą,
- dokonano oceny projektu POG w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych,
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą w 2025 r.,
- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska,

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

W projekcie Planu Ogólnego Gminy Lubomia powinny zostać uwzględnione priorytety w zakresie ochrony środowiska wynikające z dokumentów ustanowionych na szczeblu rządowym, samorządowym, porozumień międzynarodowych oraz projektów dokumentów i dyrektyw Unii Europejskiej.

Poszczególne dyrektywy, międzynarodowe akty prawne zostały wdrożone do polskiego prawodawstwa i tym samym znalazły swoje odzwierciedlenie w projektowanym dokumencie. Projekt analizowanego dokumentu uwzględnia wytyczne i cele ochrony środowiska przyjęte w wyżej wymienionych dyrektywach i konwencjach, poprzez wskazanie stref planistycznych zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Uzyskano w ten sposób wysoką zgodność z dokumentami planistycznymi różnego szczebla, co pozwala wnioskować, że związane z nimi cele będą osiągnęte również przez ustalenia funkcjonalne wynikające z projektu planu. Zostało utrzymane założenie strategiczne dokumentów wszystkich poziomów, że celem generalnym rozwoju jest rozwój zrównoważony, przez który należy rozumieć zrównoważony udział wszystkich istotnych czynników ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące

realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego, mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Lubomia, wskazane w obowiązujących mpzp i dotychczas obowiązującym Studium.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynikać będzie, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

Sporządzenie planu ogólnego gminy Lubomia ma na celu zrównoważony rozwój gminy, który uwzględnia potrzeby mieszkaniowe mieszkańców, jednocześnie dbając o zachowanie porządku przestrzennego i dbałość o zachowanie wartości środowiskowych oraz infrastrukturalnych. W projekcie planu ogólnego gminy Lubomia wyznaczono tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, w sposób zrównoważony i zgodny z polityką przestrzenną gminy. Plan ma na celu nie tylko zaspokojenie zapotrzebowania na nowe powierzchnie mieszkalne, ale również przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy, które mogłoby prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci chaotycznego rozrostu przestrzennego i problemów związanych z infrastrukturą. Aby uniknąć zjawiska nadmiernego rozproszenia zabudowy, tereny przeznaczone pod zabudowę jednorodziną zostały wyznaczone w obrębie istniejących dróg gminnych, co pozwala na optymalne wykorzystanie już istniejącej infrastruktury transportowej. Tego typu lokalizacja terenów zapewnia łatwiejszy dostęp do sieci drogowej, minimalizuje konieczność budowy nowych dróg i pozwala na bardziej efektywne zarządzanie rozwojem gminy. Dzięki wyznaczeniu obszarów zabudowy wzdłuż istniejących dróg, możliwe jest również zachowanie integralności przestrzennej w obrębie wsi, co sprzyja bardziej uporządkowanemu rozwojowi osadnictwa. W ten sposób gmina dąży do stworzenia przestrzeni, w której nowe inwestycje mieszkaniowe będą harmonijnie wpisywać się w istniejący krajobraz, nie powodując zbytniego rozlewania się zabudowy na tereny rolnicze czy przyrodnicze. W projekcie Planu Ogólnego Gminy Lubomia wskazano następujące strefy planistyczne:

- strefa SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- strefa SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną,
- strefa SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową,

- strefa SU – strefa usługowa,
- strefa SP – strefa gospodarcza,
- strefa SR – strefa produkcji rolniczej,
- strefa SC – strefa cmentarzy,
- strefa SG – strefa górnictwa,
- strefa SN – zieleni i rekreacji,
- strefa SO – strefa otwarta,
- strefa SK – strefa komunikacji.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zieleń urządzoną). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego, a następnie w uchwalanych tu mpzp. W obrębie poszczególnych stref planistycznych przewiduje się następujące zasady zagospodarowania:

1) Strefa SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, strefa SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz strefa SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową

Procent chłonności terenów niezabudowanych umożliwiających realizację funkcji mieszkaniowej wyznaczonych w obecnie obowiązującym planie miejscowym wynosi 502,6 % wyliczonego zapotrzebowania. W związku z czym w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy planistyczne oznaczone symbolami SW, SJ i SZ jedynie:

- na obszarach, gdzie w obecnie obowiązującym planie miejscowym możliwa jest realizacja odpowiednio funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej,
- na obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej,
- w obszarze uzupełnienia zabudowy uwzględniając złożone wnioski, lokalne uwarunkowania oraz uwarunkowania opisane w punkcie IV niniejszego uzasadnienia.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SJ dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SJ, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

Strefę SW wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujące plany miejscowe dopuszczają w/w funkcję tj. ul. Adama Asnyka i Jana Nepomucena w Lubomi.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SW dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SW, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

Strefę SZ wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa zagrodowa oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza w/w funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SZ dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy zagrodowej, produkcji w gospodarstwach rolnych, akwakultury i obsługi rybactwa, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SZ, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, usług, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

2) Strefa SU - strefa usługowa

Strefę SU wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są istniejące budynki usługowe takie jak, urzędy, szkoły, kościoły, przychodnie, obiekty handlowe i gastronomiczne oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza taką funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SU dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SU, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu, wód.

Dodatkowo w strefach o symbolach 4SU, 5SU, 6SU, 16SU i 23SU w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenów składów i magazynów.

3) Strefa SP – strefa gospodarcza

Strefę SP objęto zlokalizowane na obszarze gminy obiekty produkcyjne, produkcyjno-usługowe oraz magazynowe i składowe (m.in. Ernestyn Janeta Zakład Rzeźniczo-Wędliniarski, P.T.H.U. Matuszek spółka jawna, Gwarex Polska Sp. z o.o. Zakład odzysku węgla, Ceramot Żwirownia Betoniarnia, Wa-Na Transport & Logistik, Powiatowy Zarząd Dróg w Wodzisławiu Śląskim z siedzibą w Syryni).

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SP dopuszczone jest wyznaczenie terenu produkcji, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SP, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

4) Strefa SR – strefa produkcji rolniczej

Strefę SR wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa związana z produkcją rolniczą oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza w/w funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SR dopuszczone jest wyznaczenie terenu produkcji w gospodarstwach rolnych, wielkotowarowej produkcji rolnej, akwakultury i obsługi rybactwa, komunikacji, infrastruktury technicznej.

W strefach o symbolach 2SR i 6SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu biogazowni.

W strefie o symbolu 6SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu elektrowni słonecznej.

W każdej wyznaczonej strefie SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

5) Strefa SI – strefa infrastrukturalna

Strefę SI wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są następujące istniejące obiekty: Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Lubomi (5SI), obiekty i urządzenia związane z zaopatrzeniem gminy w wodę (6SI i 7SI), oczyszczalnia ścieków w Nieboczowach (8SI).

Strefą SI objęto również zapory zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” oraz polderu Buków (1SI i 3SI) oraz część południową zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” (2SI i 4SI), w miejscu, gdzie nie występują udokumentowane złoża kruszyw naturalnych.

W każdej wyznaczonej strefie SI, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu oraz wód. Natomiast w strefie oznaczonej symbolem 5SI

w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług i produkcji. W/w dopuszczenie wynika ustaleń aktualnie obowiązującego planu miejscowego dla tego terenu.

6) Strefa SN – strefa zieleni i rekreacji

Strefę SN wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są tereny sportowo-rekreacyjne oraz turystyczne na obszarze gminy tj. parki i place zabaw oraz boiska i związane z nimi obiekty w poszczególnych sołectwach. Strefę SN wyznaczono również w miejscach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza funkcje związane ze sportem i rekreacją oraz turystyką. Największą powierzchniowo strefę SN wyznaczono w Bukowie na terenie istniejącego ośrodka wypoczynkowego.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SN dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, plaży, wód, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej strefie SN w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczono wyznaczenie terenu usług sportu i rekreacji, zieleni naturalnej i lasu, natomiast w zależności od lokalizacji strefy SN, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczono wyznaczenie:

- terenu usług handlu detalicznego, gastronomii i turystyki (16SN),
- terenu usług kultury i rozrywki, handlu detalicznego, gastronomii i turystyki (2SN, 5SN, 8SN, 9SN, 13SN, 15SN, 16SN, 17SN i 18SN).

7) Strefa SC – strefa cmentarzy

Strefę SC wyznaczono w miejscu, gdzie zlokalizowane są istniejące cmentarze w sołectwie Lubomia (ul. Pogrzebieńska, ul. Sportowa oraz teren kościoła pw. św. Marii Magdaleny), Syrynia (ul. Powstańców Śląskich oraz Poprzeczna – cmentarz nieczynny) i Nieboczowy (ul. Ligonia). We wschodniej części sołectwa Lubomia, na terenach rolnych oddalonych od istniejącej zabudowy, wyznaczono strefę o symbolu 4SC w celu umożliwienia lokalizacji cmentarza dla zwierząt.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SC dopuszczone jest wyznaczenie terenu cmentarza, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej strefie SC w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usługi kultury religijnej, handlu, zieleni naturalnej, lasu, wód.

8) Strefa SG – strefa górnictwa

Strefę SG wyznaczono w miejscach występowania udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych tj. czasza zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” (1SG) oraz polderu Buków (2SG). Wyznaczenie stref SG w w/w miejscach ma na celu umożliwienie eksploatacji występujących na tych obszarach udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SG dopuszczone jest wyznaczenie terenu górnictwa i wydobywania, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W ramach profilu dodatkowego dopuszczono możliwość wyznaczenia terenu zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu, wód.

9) Strefa SO – strefa otwarta

Strefę SO wyznaczono na obszarach leśnych, rolnych i użytkach zielonych oraz w granicach obszaru Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” i granicach Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Wielikąt”.

Odrębne strefy SO wyznaczono w miejscach, gdzie planowana jest lokalizacja lokalnych, niewielkich zbiorników przeciwpowodziowych, w celu rozwiązania problemów hydrologicznych w obszarze górnej części zlewni ciekę Plęśnica (Lubomka) w Lubomi oraz w obszarze zlewni rowu dopływającego do ul. potokowej w Syryni, obejmującej elementy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i czasowej retencji wód (1SO, 3SO, 12SO, 13SO, 16SO, 17SO, 28SO i 29SO).

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SO dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, lasu, zieleni naturalnej, wód, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SO, za wyjątkiem stref położonych w granicach obszaru Natura 2000 (strefy o symbolach 6SO, 8SO, 9SO, 10SO, 19SO, 20SO, 21SO, 22SO, 23SO, 24SO i 25SO), w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej. W strefach o symbolach 4SO, 14SO i 18SO w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenu elektrowni słonecznej. W/w dopuszczenie wynika z ustaleń aktualnie obowiązującego planu miejscowego.

10) Strefa SK – strefa komunikacyjna

Strefę SK wyznaczono na obszarach, gdzie zlokalizowane są:

- droga wojewódzka nr 936 – strefa 13SK,
- droga powiatowa nr 3512S (ul. Raciborska, ul. Asnyka i ul. Granicza) – strefy 4SK i 11SK,
- droga powiatowa nr 3544S (ul. Pogrzebieńska, ul. Ligoty Tworkowskiej i ul. Stawowa) – strefy 2SK i 5SK,
- droga powiatowa nr 3545S (ul. Mickiewicza i ul. Korfantego) – strefa 1SK,
- droga powiatowa nr 5036S (ul. 3 Maja) – strefa 7SK,
- linie kolejowe – strefy 3SK, 6SK, 9SK, 12SK, 14SK i 15SK.

Pozostałe drogi powiatowe tj. droga powiatowa nr 5048S (ul. Główna w Bukowie), droga powiatowa nr 5053S (ul. Powstańców Śląskich w Syryni) oraz droga powiatowa nr 5054S (ul. Krzyżowa i ul. Wielikąt w Syryni i Grabówce) włączono do pozostałych stref, dla których

w profilu funkcjonalnym dodatkowym możliwe jest wyznaczenie na etapie opracowania planu miejscowego terenów komunikacji.

W miejscu, gdzie zlokalizowana jest istniejąca stacja paliw wyznaczono strefę o symbolu 8SK, natomiast w miejscu, gdzie zlokalizowany jest istniejący parking przy cmentarzu w Nieboczowach wyznaczono strefę o symbolu 10SK.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SK dopuszczone jest wyznaczenie terenu autostrady, drogi ekspresowej, drogi głównej ruchu przyspieszonego, drogi głównej, komunikacji kolejowej i szynowej, komunikacji wodnej, komunikacji lotniczej, obsługi komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W strefach SK wyznaczonych na terenach dróg powiatowych, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu drogi zbiorczej, lasu, zieleni naturalnej, wód. W strefach SK wyznaczonych na terenach kolejowych, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu lasu, zieleni naturalnej, wód. Natomiast w strefie SK na terenie parkingu przy cmentarzu w Nieboczowach w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, lasu, zieleni naturalnej, wód. W strefie oznaczonej symbolem 8SK w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług handlu detalicznego oraz usług gastronomii. W/w przeznaczenia wynikają z obecności w tej strefie istniejącej stacji paliw.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, w tym doliny Odry i Syrynki oraz ich dopływów. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny proponowanych form ochrony przyrody. W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Opracowanie obejmuje teren gminy Lubomia, która administracyjnie położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. Teren gminy sąsiaduje od południa z gminą Gorzyce, od zachodu z gminą Krzyżanowice, od północnego zachodu z gminą Racibórz, od północny z gminą Kornowac, od północnego wschodu z gminą Pszów, od południowego wschodu z gminą Wodzisław Śląski. Zachodnią granicę gminy stanowi rzeka Odra. W obrębie gminy wydzielonych zostało pięć sołectw: Buków, Grabówka, Lubomia, Nieboczowy, Syrynia. Ze względu na budowę zbiornika „Racibórz Dolny” sołectwo Ligota Tworkowska przestało istnieć, a sołectwo Nieboczowy zostało przeniesione. Powierzchnia gminy wg danych GUS wynosi 4181 ha¹, zaś liczba ludności wynosiła w 2024 r. 7618 osób, średnia gęstość zaludnienia wynosiła 181,5 osoby na 1km². Liczba mieszkańców gminy w latach 2000-2010 wzrastała, następnie od 2010 zaczęła maleć, kształtowała się ona następująco: 2000 r. - 7973 osób, 2005 r. - 8016 osób, 2010 - 8087 osób, 2015 - 7929 osób, 2020 r. - 7714 osób.

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego² obszar gminy Lubomia znajduje się w dwóch podprowincjach. Wschodnia i centralna część gminy znajduje się w prowincji Wyżyna Polska (34), w podprowincji Wyżyna Śląsko-Krakowska (341), makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), w obrębie mezoregionu Płaskowyż Rybnicki (341.15). Część zachodnia położona jest w prowincji Niż Środkowoeuropejski, podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5), w obrębie mezoregionu Kotlina Raciborska (318.59).

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski zachodnia część gminy Lubomia leży w Dziale Brandenbursko-Wielopolskim B, Krainie Dolnośląskiej B.5, Okręgu Płaskowyżu Głubczyckiego B.5.4, Podokręgu Doliny Odry "Ujście Olzy - Krapkowice (29-125 km)" B.5.4.e, natomiast pozostała część leży w Dziale Wyżyn Południowopolskich C, Krainie Górnośląskiej C.3, Okręgu Rybnicko-Kędzierzyńskim C.3.2, Podokręgu Wodzisławskim C.3.2.d.

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Podstawowym materiałem do opracowania budowy geologicznej obszaru były mapy geologiczne oraz objaśnienia tekstowe do tych map. Zasadnicze informacje uzyskano z mapy Mapy Geologicznej Polski w skali 1 : 200000 arkusz Gliwice oraz Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1 : 50000 ark. 966 Racibórz, 967 Rydułtowy, 989 Owsiszcze, 990 Zabełków) wraz z objaśnieniami.

Z uwagi na bardzo duży stopień pokrycia terenu utworami czwartorzędowymi stopień rozpoznania litologicznego i stratygraficznego utworów podczwartorzędowych jest znacznie słabszy niż utworów powierzchniowych. Nie bez znaczenia jest także okres przeprowadzenia badań geologicznych, miały one miejsce jeszcze w latach 50 i 80 XX w.

¹ Wg danych z ewidencji gruntów 4168 ha

² Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 2001;

Najstarszymi elementami rzeźby powierzchni Gminy Lubomia, które wiekiem sięgają do młodszego trzeciorzędu są wyniesienia i obniżenia o genezie tektonicznej. Jest to zrąb Płaskowyżu Rybnickiego (znany jako elewacja Rydułtowy-Żory), będący cokołem plejstocenijskiej wysoczyzny oraz obniżenia określane jako Zapadlisko Niecki Kozielskiej i rów tektoniczny Górnej Odry.³

Z prowadzonych badań geologicznych wynika, że niektóre z wymienionych struktur geologicznych wykazują nadal dużą aktywność tektoniczną. Stwierdzono na przykład, że dno Niecki Kozielskiej ulega powolnemu obniżaniu, lecz proces ten jest bardzo powolny, w granicach 1 mm/rok. Jednak w dłuższej skali czasowej procesy te są niewątpliwie jedną z przyczyn rozcinania i pogłębiania współczesnych den dolinnych, głównie terasy zalewowej Odry.

Trzeciorzędowe podłoże całego terenu gminy Lubomia budują głównie utwory miocenu, wykształcone jako ropy plastyczne szaro-żółte, z wtrąceniami drobnoziarnistych piasków. Osady te stanowią podłoże niemal całego obszaru Gminy. Jedynie podłoże południowo-zachodnich obrzeży Gminy jest zbudowane z ropy, mułków, piasków i piaskowców miocenijskich. Utwory karbońskie, budujące powszechnie podłoże podczwartorzędowe obszarów leżących na wschód i północno-wschód od terenów Gminy Lubomia, na badanym obszarze występują dopiero pod warstwami osadów trzeciorzędowych. Charakterystyczną cechą czwartorzędowego podłoża Gminy Lubomia jest występowanie trzeciorzędowych dolin kopalnych. Jest to dolina Odry, której głębokość dochodzi do 60-70 m.

Wschodnie osadów trzeciorzędowych występują najliczniej na stokach, rzadziej na wierzchołkach Płaskowyżu Rybnickiego. Nie stwierdzono ich natomiast w dnach dolin oraz tam, gdzie miąższość osadów plejstocenu jest duża.

Z badań geologicznych wynika, że na obszarze Gminy i jej bezpośredniego otoczenia, dominującymi utworami budującymi współczesną powierzchnię obszaru są utwory związane genetycznie z okresem zlodowaceń, czyli z plejstocenem. Największe znaczenie miało zlodowacenie Odry (środkowopolskie), wynikiem którego jest utworzenie skomplikowanego zestawu litofacji tworzonych w środowisku glacialnym, fluwioglacialnym oraz limnoglacialnym. Piaski, gliny i żwiry fluwioglacialne okrywają stoki Płaskowyżu Rybnickiego, ciągnąc się na obszarze Gminy pasem o zmiennej szerokości. W części północnej (od Lubomi-Paprotnik do Syryni) pas tych utworów ma szerokość do 1,0–1,2 km. Na południe od Syryni utwory te tworzą rozległe pole o szerokości przekraczającej 2,5 km. Pas piasków, glin i żwirów fluwioglacialnych rozcięty jest dolinkami potoków płynących w kierunku zachodnim z Płaskowyżu Rybnickiego. Dolinki te wypełnione są holocenijskimi piaskami, żwirami i mułami rzecznyymi. Jak już wspomniano lokalnie spotkać można wschodnie utworów trzeciorzędowych, głównie neogeńskich piasków i ropy, często przewarstwionych gipsami oraz wkładkami węgla brunatnych. We wschodniej części Gminy na wierzchołkach Płaskowyżu Rybnickiego tworzą one niewielkie izolowane powierzchnie wśród zwartych

³ Kotlicy G. i S., Mapa geologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1979;

połaci utworów lessowych. Lessy z kolei budują całą północno-wschodnią część gminy, z jej urozmaiconym krajobrazem i licznymi dolinkami Lasu Lubomskiego i jego otoczenia.

Wzdłuż doliny Odry rozciąga się wąski pas terasy rzecznej pochodzącej z okresu zlodowacenia Wisły (północnopolskiego), a występujący na wysokości 190-200 m n.p.m. W okresie tym wykształciły się również osady eoliczne reprezentowane głównie przez pokrywy lessowe i piaski eoliczne.

Osady najmłodsze, holoceniowe budują przede wszystkim dna dolin rzecznych. Są to najczęściej piaski i żwiry osadzone w obrębie koryt rzek oraz muły, mułki i ropy, osadzone na terasach zalewowych, tworząc często zwarte pokłady madowe. Na terasie zalewowej Odry zachowały się liczne ślady starorzeczy wypełnione przez litofacje zbiornikowe, najczęściej kończone pokrywami torfów. Współczesne torfy i namuły rzeczne występują również na wyższych poziomach terasowych Odry, gdzie powstawały zwykle w większych nieckach deflacyjnych. Należy zauważyć, że akumulacja współczesnych pokryw madowych w dnie doliny Odry, mimo że została rozpoczęta w wyniku naturalnej transformacji koryt rzecznych, to zasadniczym czynnikiem sprawczym była działalność rolnicza człowieka powodująca powstawanie tzw. mad rolniczych. Najmłodsze (XIX i XX wieczne) pokrywy madowe zawierają często okruchy węgla kamiennego i związki pochodzące z odprowadzania do rzek odpadów poprodukcyjnych (mada przemysłowa). Współczesne dno doliny Odry jest w obrębie Gminy Lubomia ukształtowane na wysokości 185-195 m n.p.m.⁴

Znaczna część doliny Odry jest mocno przekształcona na skutek realizacji Polderu Buków oraz zbiornika Racibórz Dolny. Powstały tu rozległe obwałowania oraz dla potrzeb realizacji zbiorników prowadzona była i jest eksploatacja kruszyw, skutkiem której powstają nowe zbiorniki wodne. Po południowej stronie ul. Krzyżanowickiej znajduje się ogromne składowisko skały płonnej deponowane głównie przez KWK 1Maja.

2.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Wody płynące

Pod względem hydrograficznym gmina Lubomia w całości należy do prawostronnego dorzecza Odry. Główną rzeką płynącą przez omawiany obszar jest Odra (rzeka I rzędu), która jednocześnie stanowi zachodnią granicę gminy Lubomia. Południową część obszaru gminy odwadnia potok Łęgoń (potok II rzędu), a głównie jego największy dopływ – Syrynka (potok III rzędu). Do Syrynki uchodzi Dopływ w Syryni. Centralna i północna część gminy Lubomia jest odwadniana przez potok Plęśnica (inne nazwy Plinc lub Lubomka) (potok II rzędu) i jego dopływy. Sieć rzeczna uzupełnia gęsta sieć rowów melioracyjnych odwadniających dno doliny Odry. Tak więc swoje hydronimy na terenie gminy mają: Odra, Plęśnica, Syrynka, Dopływ w Syryni i Łęgoń.

Odra, jak już wspomniano, stanowi zachodnią granicę gminy na długości około 9 km. Z uwagi na położenie gminy (tuż przy granicy z Republiką Czeską) oraz kierunek płynięcia rzeki, zmienność stanów wód i przepływów Odry w obrębie analizowanego obszaru

⁴ Sarnacka Z. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1 : 50 000, ark. Rydułtowy, PIG 1956 r.;

jest kształtowana przez warunki fizyczno-geograficzne źródłowej części dorzecza Odry, położonej niemal w całości na terenie Republiki Czeskiej. Źródła Odry znajdują się na wysokości 632 m n.p.m. w masywie Gór Oderskich. Rzeka w swym źródłowym odcinku płynie w obniżeniu tektonicznym rozgraniczającym Masyw Czeski i Karpaty Zachodnie. Zasadniczy układ sieci hydrograficznej górnej części dorzecza tworzy Odra z lewobrzeżnym dopływem Opawą wraz z Morawicą (z części jesionickiej) oraz prawobrzeżnymi Ostrawicą i Olzą (z części beskidzkiej). Rzeki te łączą się w Kotlinie Ostrawskiej. Odra wpływa na terytorium Polski w 20,7 km biegu. Na odcinku około 7 km Odra jest rzeką graniczną. W rejonie miejscowości Olza przyjmuje jeden z większych dopływów górnej części swojego dorzecza Olzę. Odra wpływa na teren gminy w 33,6 km biegu i dalej płynie wzdłuż zachodniej granicy gminy. W profilu wodowskazowym Krzyżanowice położonym na południowej granicy gminy powierzchnia dorzecza Odry liczy około 5785 km², co świadczy o skali tej rzeki.

Łęgoń wraz ze swym największym dopływem (Syrynką) odwadnia południową część opisywanej gminy. Jego źródła znajdują się w rejonie Gorzyc, a w obrębie gminy Lubomia znajduje się jedynie ujściowy odcinek tego potoku, o długości około 2,7 km. Łęgoń na całej swej długości płynie w obrębie szerokiej doliny Odry, ma charakter większego rowu melioracyjnego, a jego średni przepływ w odcinku ujściowym został oszacowany na około 0,20 m³/s.

Syrynka odwadnia południowo-wschodnią część gminy. Źródła potoku położone są w obrębie gminy Pszów. Przyjmuje się, że Syrynka powstaje z połączenia potoków z Osiedla Kościuszki (Pszów) wypływającego na wysokości około 275 m n.p.m. oraz potoku z rejonu Osiedla Biernackiego (Pszów). Syrynka wpływa na obszar gminy Lubomia w rejonie osady Podlas. Dolina tego potoku (już w obrębie opisywanej gminy) jest zagospodarowana systemem stawów hodowlanych aż do rejonu Bugłowca. W swym dolnym biegu Syrynka płynie wzdłuż południowo-wschodnich obrzeży kompleksu stawów Wielikąt. Ciek ten odwadnia stoki Płaskowyżu Rybnickiego. Ma długość około 10,5 km, a spadek aż 10,3%. Przepływ (średni) ciek został oszacowany na 60-80 l/s.

Dopływ w Syryni to ciek, który wypływa z Lasu Lubomskiego i płynąc pośród terenów zurbanizowanych wsi uchodzi do Syrynki na południe od ul. Bukowskiej. Miejscami w dolnym odcinku ciek płynie w zarurowaniu.

Pleśnica (inne nazwy Plinc lub Lubomka) odwadnia centralną i północną część gminy. Źródła tego potoku znajdują się również poza obszarem gminy Lubomia (w obrębie gminy Kornowac). Potok wypływa na wysokości 297,0 m n.p.m. w rejonie północnej części osady Pogrzebień i w swej źródłowej i górnej części płynie w obrębie Płaskowyżu Rybnickiego. W rejonie południowej części wsi Lubomia wpływa w obręb doliny Odry. Od źródeł do osady Paprotnik, gdzie potok Plinc opuszcza obszar gminy, ma on długość około 6 km, z czego w obrębie terenów gminy Lubomia 4,1 km. Na opisywanym odcinku spadek potoku wynosi około 18 %.

Wody stojące

Na terenie gminy Lubomia znajduje się duży kompleks stawowy Wielką oraz kilkanaście mniejszych stawów. W obrębie zbiornika Racibórz Dolny również znajduje się szereg małych zbiorników, które powstały i ciągle powstają na skutek eksploatacji kruszyw. Powierzchnia całego terenu zbiornika, również poza terenem gminy to ok. 2630 ha, a powierzchnia poszczególnych istniejących tu zbiorników wody stopniowo się powiększa. Powierzchnia wszystkich zbiorników poza terenem Zbiornika Racibórz Dolny wynosi ok. 380 ha. Stawy Wielką, mające ważne znaczenie krajobrazowe i przyrodnicze zajmują ok. 340 ha i stanowią jeden z najpiękniejszych, obok Stawów Łęczok, przykładów gospodarki stawowej w dolinie Odry w całym regionie. Poza Stawami Wielką większy kompleks stawów znajduje się jedynie jeszcze w dolinie Syrynki pomiędzy ul. Młyńską i ul. Wodzisławską, następnie dwa stawy na wschód od ul. Młyńskiej oraz ciąg niewielkich stawików na południe od tej ulicy. Niewielki kompleks stawów znajduje się na północ od ul. J. Nepomucena w Lubomii. Kilka zbiorników znajduje się na terenie dawnej cegielni w rejonie ul. Krzyżanowickiej w Bukowie. Dość duży zbiornik o charakterze rekreacyjnym znajduje się w sołectwie Buków, jego powierzchnia to ok. 13 ha, zbiornik jest chętnie wykorzystywany jako kąpielisko i miejsce wypoczynku.

Na wyrzysie z Numerycznego Modelu Terenu wyraźnie widać, że dawniej na terenie gminy istniało zdecydowanie więcej stawów i oczek wodnych, dobrze bowiem widoczne są ich dawne niecki oraz pozostałości grobli. Pozostałości takich stawów widoczne są w dolinkach Lasu Lubomskiego i jego otoczenia oraz w dolince położone tuż przy wschodniej granicy gminy, na północ od ul. Wodzisławskiej. Cały rozległy system takich dawnych stawów widoczny jest w obrębie lewego dopływu Płęśnicy na terenach leśnych Lasu Lubomskiego, nieco na północ od Grodziska Gołęźców. W trakcie budowy nowej wsi Nieboczowy w ramach utworzenia tu parku odtworzono dwa niewielkie stawy. W 2022 r. powstały opracowania w których zaproponowano odtworzenie części dawnych zbiorników.⁵

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z mapami obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, które udostępnione zostały przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej na terenie Gminy Lubomia zagrożenia powodziowe występują w dolinie Odry. Zinventaryzowano tu:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q=10%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q=1%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q=0,2%);
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego

⁵ Koncepcja rozwiązania problemów hydrologicznych w obszarze górnej części rozwiązań projektowych zlewni cieków Płęśnica (Lubomka) i zlewni cieków w Syrynii z elementami czasowej retencji wód, Hydro-Lew, Czesław Lew, Rafał Łagosz 2022 r.

Tereny zagrożeń powodziowych występują w niemal całej dolinie Odry. Historyczne powodzie (np. z 1997 r.) sięgały rejonu ul. Raciborskiej, ul. Asnyka i ul. Granicznej. Wybudowany zbiornik Racibórz Dolny całkowicie zmienił zasięg wód powodziowych. Również i istniejący już Polder Buków znacznie zmienił zasięg zagrożeń powodziowych. Obecnie można spodziewać się, że dzięki zbudowanym zbiornikom zagrożenia powodziowe praktycznie nie wystąpią. Wskazane powyżej tereny zagrożeń powodziowych są wykazywane tylko na części doliny Odry na południe od ul. Krzyżanowickiej oraz w obrębie polderu Buków. Zasięg wód narażonych na zalanie na wypadek przerwania wałów wskazano na północ od Polderu Buków, na połach na południe od Stawów Wielikąt. Z niewiadomych przyczyn zasięgi wód powodziowych nie zostały wykazane w obrębie zbiornika Racibórz Dolny, choć przecież i on co jakiś czas zalewany jest wodami powodziowymi.

Na pozostałych ciekach nie wydzielano zagrożeń powodziowych, ale w dolince każdego cieku mogą występować lokalne podtopienia (np. w okresie ulewnych opadów czy roztopów), w związku z czym do absolutnego minimum należy ograniczać ich zabudowę i przekształcenia.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie gminy znajdują się ujęcia wód powierzchniowych wykorzystywane dla zaopatrzenia stawów w wodę, nie są one jednak przeznaczone dla zaopatrywania ludności w wodę pitną. Na terenie gminy nie zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej lub pośredniej dla ujęć wód powierzchniowych.

Jednolite części wód powierzchniowych

Na terenie gminy Lubomia wyróżniono trzy jednolite części wód powierzchniowych (JCWP):

- Odra od granicy do Kanału Gliwickiego PLRW600011117159
- Łęgoń I PLRW600015115169
- Płęsnica PLRW600015115322

Zlewnie tych JCWP obejmują odpowiednio: zachodnią część gminy, północną część gminy i południowo-wschodnią część gminy.

2.4 WODY PODZIEMNE

Regionalizacja Hydrogeologiczna

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Gliwice⁶ część wschodnia terenu gminy wchodzi w skład Przedkarpackiego Regionu Hydrogeologicznego XXII, Podregion Rybnicki XXII 8. Część zachodnia gminy wchodzi w skład Regionu Raciborskiego XXIV. W obu regionach główny poziom użytkowych wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych w zależności od budowy geologicznej i oddziaływania czynników antropogenicznych zwierciadło wód podziemnych kształtuje się na różnych głębokościach. Na wysoczyznach występuje na głębokościach 10-20 m, kulminacjach wysoczyznowych 20-30 m, w obniżeniach 2-5 m, w dolinach i rozcięciach 1-2 m.

⁶ Kotlicka G., Wagner J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1986 r.;

Użytkowe poziomy wodonośne

Według mapy hydrogeologicznej w skali 1:50000 ark. Rydułtowy⁷ na znaczącej części terenu gminy Lubomia brak jest użytkowych poziomów wodonośnych. W dolinie Odry występuje czwartorzędowy poziom wodonośny związany z doliną Odry. Na mapie hydrogeologicznej oznaczony on został jako 5aQII. Obszar tej jednostki nie jest izolowany od powierzchni terenu (a). Stopień zagrożenia wód jest wysoki; jakość wód jest średnia, wymagają one prostego uzdatnienia. Potencjalna wodonośność wynosi od 10-30 m³/h.

Piętro wodonośne czwartorzędu na obszarze gminy Lubomia budują piaski i żwiry wypełniające rynną erozyjną tzw. rów Odry, czyli dolinę rzeki. Generalnie występuje jeden poziom wodonośny, lokalnie więcej, ale o wyraźnym zróżnicowaniu jego warunków hydrogeologicznych w systemach dolinnych i na wysoczyznach. Na obszarze gminy poziom w obrębie wysoczyzn nie był wykazywany jako użytkowy poziom wodonośny. W systemach dolinnych poziom wodonośny jest odkryty lub częściowo odkryty a ruch wody odbywa się w ośrodku porowym. Własności hydrogeologiczne kompleksu żwirowo-piaszczystego, wypełniającego formy dolinne, są korzystne do gromadzenia i przewodzenia wody. Miąższość zawodnionej warstwy wynosi 6,5-37,0 m. Zwierciadło ma charakter swobodny lub napięty: nawiercono je na głębokości od 1,5 do 11,8 m p.p.t., a stabilizuje się na głębokości od 0,5 do 5,9 m p.p.t. Zawodniona warstwa leży na iłach lub piaskach trzeciorzędowych i pozostaje w związku hydraulicznym z wodami powierzchniowymi i wodami poziomu trzeciorzędowego. Poziom wodonośny występujący w obszarach wysoczyzn jest przepływowy, zakryty lub częściowo zakryty, o charakterze porowym. Zawodnione osady piaszczysto-żwirowe o miąższości od 3,5 do 15,0 m zalegają w części centralno-wschodniej arkusza na iłach lub piaskach trzeciorzędowych, a w części północnej również na glinach zwałowych. Warstwa wodonośna występuje na głębokości od 8,9 do 27,6 m i na przeważającym obszarze występowania przykryta jest osadami słabo przepuszczalnymi (gliny zwałowe, mułki) o miąższości od 9,0 do 22,0 m. Zwierciadło wody jest napięte lub słabo napięte i stabilizuje się na głębokości od 5,6 do 22,7 m p.p.t. Opisywane warstwy wodonośne w systemach dolinnych i na wysoczyznach są mało i średnio zasobne w wodę. Przepuszczalność osadów wyrażona współczynnikiem filtracji obliczonym z próbnych pompowań, kształtuje się od 6,1 do 255,5 m/24h, a wodoprzewodność przyjmuje wartości od 138 do 2274 m²/24h. Maksymalne wydajności uzyskiwane z pojedynczej studni są zróżnicowane w granicach od 7,0 do 124,2 m³/h przy depresjach odpowiednio 4,3 i 46,5 m. Wydatki jednostkowe wynoszą od 1,6 do 86,0 m³/h*1m.

Czwartorzędowy użytkowy poziom wodonośny zasilany jest wodami atmosferycznymi bezpośrednio na całym obszarze jego występowania. Warunki przepływu wód podziemnych zobrazowano układem hydroizohips (plansza główna). Wszystkie główne rzeki zaznaczają swój udział w postaci typowych wcięć drenażowych. Generalnie przepływ strumienia filtracji odbywa się ze wszystkich stron w kierunku doliny Odry, która stanowi główną podstawę drenażu. Eksploatacja ujęć wód podziemnych nie powoduje znaczących zmian w układzie pola hydrodynamicznego. Na terenie gminy użytkowe poziomy wodonośne w utworach

⁷ Chmura A., Wagner J., Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Rydułtowy, PIG, Warszawa 2002 r.;

czwartorzędowych mogą być zaburzona na skutek realizacji zbiornika Racibórz Dolny oraz bardzo szerokiej eksploatacji kruszyw w dolinie rzeki.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz materiałów Państwowej Służby Hydrogeologicznej na terenie gminy nie wydzielono Głównych lub Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych.

Jednolite Części Wód Podziemnych

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych cały teren gminy Lubomia wchodzi w skład JCWPd nr PLGW6000142.

Ujęcia wód podziemnych

Na terenie gminy Lubomia obecnie nie znajdują się jakiegokolwiek ujęcia dla których wyznaczono by strefy ochrony bezpośredniej lub pośredniej. Zaopatrzeniem mieszkańców wodę przeznaczoną do spożycia zajmują się Zakład Wodociągowo-Kanalizacyjny w Lubomi, który administruje siecią wodociągową oraz stacją uzdatniania wody. Teren gminy od marca 2013 r. zaopatrywana jest w wodę do spożycia pochodzącą z ujęć głębinowych zlokalizowanych na terenie Raciborza. W związku z podłączeniem gminy Lubomia do nowo wybudowanego wodociągu zasilanego wodą głębinową z kierunku Raciborza, ujęcie Nieboczowy oraz SUW Nieboczowy zostały zlikwidowane.

2.5 KLIMAT I WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar Gminy Lubomia należy zaliczyć do dzielnicy XVIII (dzielnica podsudecka). Jest on położony w południowej części tej dzielnicy. Dzielnicę XVIII charakteryzują następujące warunki:

- 1) średnia temperatura stycznia wynosi około -2°C ,
- 2) średnia temperatura lipca około 17°C ,
- 3) średnia temperatura roczna $7-8^{\circ}\text{C}$,
- 4) dni z przymrozkami od 100 do 120,
- 5) dni mroźnych ok. 30-35,
- 6) ostatnie przymrozki wiosenne występują najczęściej w końcu kwietnia lub na początku maja,
- 7) czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 40-55 dni,
- 8) okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni,
- 9) opady atmosferyczne znacznie zróżnicowane, do 600-800 mm/rok,
- 10) przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie o prędkościach średnich 3-4 m/s.

Z kolei zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski W. Okołowicz i D. Martyn (1968) obszar Gminy Lubomia zlokalizowany jest na styku dwóch obszarów klimatycznych – „obszaru wyżyn i gór” oraz „obszaru nizin”. W obrębie „obszaru nizin” został wydzielony region śląsko-wielkopolski (0-4), który obejmuje dolinę Odry. Klimat tego regionu jest kształtowany przez masy powietrza atlantyckiego. Średnia temperatura stycznia wynosi tam $-2,0^{\circ}\text{C}$, a średnia temperatura lipca około 18°C . Zima trwa tam przeciętnie 60-80 dni, lato około 100 dni. Opady atmosferyczne kształtują się w granicach 600-700 mm. W obrębie „obszaru wyżyn” został wyróżniony region śląsko-małopolski (W-1) – wyżynna część Gminy. Klimat tego regionu jest kształtowany pod wpływem gór i wyżyn, ale w jego zachodniej części zaznacza się wpływ mas powietrza znad Oceanu Atlantyckiego. Średnia temperatura stycznia w omawianym regionie wynosi od $-2,0^{\circ}\text{C}$ do $-3,0^{\circ}\text{C}$, średnia temperatura lipca w granicach $17,0^{\circ}\text{C}$. Zima jest tam nieco dłuższa, trwa bowiem od 80 do 100 dni, a lato krótsze, od 70 do 90 dni. Roczna suma opadów kształtuje się w granicach 650-750 mm. Omówione cechy klimatu są charakterystyczne dla Płaskowyżu Rybnickiego, obejmującego jedynie mały fragment południowych obrzeży Gminy Lubomia.⁸

Warunki anemologiczne, szczególnie istotne dla przewietrzania obszaru i stanu sanitarnego powietrza (przemieszczanie zanieczyszczeń), są uzależnione od kierunku napływu głównych mas powietrza oraz modyfikowane przez rozkład zasadniczych elementów orograficznych w analizowanym obszarze. Położona na obszarze Raciborza stacja meteorologiczna posiada dane anemometryczne reprezentatywne dla całego regionu. Z danych IMGiW za lata 1966-1985 wynika, iż w rejonie stacji Racibórz dominują wiatry z sektora południowego (od SW do SE, ok. 44% przypadków), które istotnie uzupełniają wiatry z sektora NW (ok. 18%). Znacznie mniejszy jest udział wiatrów z pozostałych kierunków, których udział zwykle nie przekracza 7% z kierunku. Około 13% przypadków stanowią cisze. W powyższym rozkładzie uwidacznia się w istotny sposób położenie obszaru Gminy względem Bramy Morawskiej i pasma Sudetów. Prędkość wiejących tam wiatrów najczęściej osiąga 2-5 m/s (58,3% częstości występowania). Wiatry umiarkowane stanowią 12,6%, a wiatry bardzo słabe 23,3% częstości ich występowania (Niedźwiedź, 1994).

Przedstawiony wyżej układ wiatrów jest przyczyną różnego kształtowania stanu sanitarnego powietrza w regionie. Wiatry wiejące z południa i południo-zachodu (S i SW) sprzyjają przewietrzaniu obszaru ale powodują też kształtowanie tła zanieczyszczeń na obszarze Gminy Lubomia poprzez przenoszenie zanieczyszczeń z okręgu ostrawsko-karwińskiego. Podobnie wiatry wiejące z sektora wschodniego powodują migrację zanieczyszczeń z okręgu rybnickiego.

Przy charakterystyce klimatycznej szczególnie istotne są warunki opadowe na analizowanym obszarze, od których zależy ilość wody pozostającej w obiegu. Dla analizowanego obszaru reprezentatywne są posterunki opadowe IMiGW położone poza obszarem Gminy Lubomia: Racibórz i Rydułtowy. Dane do analiz zaczerpnięto z komentarzy do map hydrograficznych. W oparciu o te dane obliczono wartości średnie roczne i średnie miesięczne sumy opadów dla roku normalnego (N), suchego (S) i wilgotnego (W).

⁸ Warunki ekofizjograficzne gminy Lubomia, PU Geograf, Dąbrowa Górnicza, 2007 r.;

Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych w regionie kształtują się w granicach od 644 mm (Racibórz) do 777 mm (Rydułtowy). Natomiast w latach ekstremalnych zanotowano następujące sumy roczne: w latach wilgotnych – 1002-1067 mm i suchych – 442-549 mm. W ciągu roku dominują opady w półroczu letnim. Średnio na obszarze Gminy Lubomia spada w półroczu letnim około 62-66 % sumy rocznej opadu. Maksimum opadowe występuje w lipcu, średnio od 96 mm w Raciborzu do 112 mm w Rydułtowach. Nieco niższe sumy opadów występują w maju, czerwcu i sierpniu. Minima opadowe występują zaś w styczniu i lutym, kiedy notuje się opady w granicach 30 mm (Racibórz) i 40 mm (Rydułtowy).

Wielkości sum opadów rocznych dla poszczególnych posterunków opadowych wskazują na wzrost sum opadów z wysokością, co uwidacznia się obniżonymi sumami opadów w dolinie Odry.

Dla zasobności wodnej obszaru ma jednak większe znaczenie nie bezwzględna wartość opadów, ale rodzaj i rozkład opadów w roku. W naszej strefie klimatycznej normą jest, iż znacznie mniejsze opady w postaci śniegu występują w okresie zimowym. Przy niskich temperaturach gruntu opady te są akumulowane i następnie w okresie roztopów stosunkowo szybko spływają, powodując znacznie wyższe stany wody niż wysokie opady letnie. Są one również bardziej efektywne w przypadku zasilania wód gruntowych i odbudowy podziemnych zasobów wodnych. Warunkiem jest jednak występowanie zimą dodatnich temperatur, które będą powodowały odwilże i brak przemarznięcia wierzchniej warstwy gruntu. Wysoka efektywność opadów okresu zimowego wynika z faktu, iż niskie stosunkowo temperatury zimowe nie sprzyjają parowaniu i nie występuje wtedy wegetacja.

W stosunku do podanych powyżej danych obecnie jednak obserwuje się zmiany klimatyczne, które przejawiają się przede wszystkim wzrostem średniej rocznej temperatury, mniejszą liczbą opadów, zmianą ich charakteru (częste okresy susz, przerywane krótkimi epizodami opadów nawalnych), znikomą liczbą dni z pokrywą śniegową. Zwłaszcza w ostatnich latach ta zmiana klimatu jest coraz bardziej zauważalna. Obecnie brak jest powszechnie dostępnych danych z poszczególnych stacji pomiarowych, publikowane są tylko dane ze stacji głównych. Najbliżej położoną taką stacją jest stacja Racibórz, dane z niej z wielolecia 1990 – 2020⁹ zostały przedstawione w tabeli poniżej. Zauważalna jest wyższa temperatura średnia wynosząca 9,3°C, niższa liczba opadu średniego 604 mm oraz zdecydowanie niższa liczba dni z pokrywą śnieżną wynosząca zaledwie ok. 13 dni.

⁹ <https://klimat.imgw.pl/pl/climate-normals/>

Kierunki wiatrów nawiązują do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej i są lokalnie modyfikowane przez rzeźbę i zabudowę terenu. Dla stacji meteorologicznej Racibórz przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) więcej w ponad 48,4% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 24,4% oraz wiatry SE i S 26,5%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 3,2 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił zaledwie 0,7%.

Tabela 1 Procentowy rozkład kierunków wiatru w przedziałach prędkości (na wysokości wiatromierza) - stacja Racibórz

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
14	4,9	5,5	13,8	12,7	18,1	12,3	18	0,7

Tabela 2 Normy klimatyczne z wielolecia 1990 – 2020 dla stacji synoptycznej Racibórz

Średnia dobowa temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-0,9	0,3	4	9,4	13,9	17,3	19,2	19	14,2	9,4	4,8	0,4	9,3
Średnia minimalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-3,7	-2,8	0,2	4,0	8,5	11,9	13,4	13,2	9,5	5,7	2,0	-2,1	5,0
Średnia maksymalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1,9	3,8	8,4	15,1	19,6	22,9	25,4	25,3	19,7	14,0	8,1	3,0	13,9
Maksymalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	13,4 1993-01-12	16,1 2008-02-24	21,6 2004-03-18	29,5 2012-04-30	32,2 2005-05-30	35,6 2000-06-22	35,5 1994-07-30	36,9 2013-08-08	33,7 2018-09-06	25,6 2001-10-03	20,1 2018-11-06	15,5 2019-12-20	
Minimalna zanotowana zawartość Tmin z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-26,9 2010-01-24	-23,3 2012-02-12	-18,2 2004-03-06	-6,2 2020-04-01	-2,6 2011-05-04	1,9 1991-06-03	5,1 2018-07-02	4,9 1993-08-27	-0,9 1993-09-19	-6,6 1991-10-30	-13,7 1993-11-19	-27,1 1996-12-28	
Liczba dni z temperaturą maksymalną <0°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	10,3	6,4	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	6,6	26,5
Liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	0,0	0,0	0,0	1,0	4,5	10,1	16,7	16,2	3,6	0,2	0,0	0,0	52,3
Liczba dni przymrozkowych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	10,0	10,9	12,0	4,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	3,2	7,5	11,6	60,1
Miesięczna suma opadu	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	27,2	25,1	31,4	36,8	68,2	77,9	90,7	69,3	63,3	46,7	38,1	30,1	604,8
Maksymalna dobową sumą opadu z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	22,4 2001-01-08	23,5 1996-02-19	24 1999-03-07	23,1 2017-04-27	34,7 2013-05-03	64 2020-06-26	92,9 1997-07-07	64,9 1995-08-14	61,7 1996-09-14	40,9 2020-10-13	30,8 1996-11-14	38,7 1992-12-05	
Liczba dni z pokrywą śnieżną >0 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	14,90	13,30	5,50	0,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	3,60	9,40	47,80

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Ogólnego Gminy Lubomia

Liczba dni z pokrywą śnieżną >1 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	12,90	11,80	4,70	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	2,90	7,40	40,50
Liczba dni z pokrywą śnieżną >10 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,00	4,40	2,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	1,60	13,20
Liczba dni z pokrywą śnieżną >50 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Średnia grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	6,7	6,2	3,1	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	2,0	3,8	
Maksymalna zanotowana grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	34	33	20	17	0	0	0	0	0	5	14	35	
	2006-01-01	2010-02-15	2005-03-08	1996-04-03	NA	NA	NA	NA	2010-09-30	1997-10-28	2010-11-30	2005-12-31	
2006-01-04	2010-02-16	2005-03-09											
Średnie ciśnienie zredukowane do poziomu morza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1020	1019	1017	1015	1016	1016	1015	1016	1018	1019	1018	1020	1017
Średnia suma usłonecznienia (h)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	47,1	67,0	116,0	179,8	220,7	224,1	240,7	235,2	153,4	107,4	56,7	41,4	1689,5
Średnie pokrycie nieba przez chmury (oktanty)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,3	5,1	4,7	4,2	4,4	4,5	4,2	3,9	4,4	4,8	5,3	5,4	4,7
Średnia liczba dni pogodnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	4,8	4,4	5,8	6,6	5,1	4,5	6,0	6,3	5,3	4,3	4,0	4,3	61,3
Średnia liczba dni pochmurnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	14,7	11,7	10,3	6,9	7,0	6,6	5,8	4,1	7,9	9,8	12,7	15,0	112,4

Topoklimat

Odnośnie warunków topoklimatycznych należy zaznaczyć, że w dużej mierze kształtowane są one przez miejscowe różnice w ukształtowaniu, budowie i pokryciu terenu. Powstawaniu odmiennych warunków klimatycznych sprzyjają nawet niewielkie różnice wysokości względnych, jeśli towarzyszą im określone warunki wymiany ciepłej podłoża z warstwą przygruntową powietrza oraz przewietrzaniem terenu. Na terenie gminy, ze względu na położenie w obrębie rozległych dolin rzecznych Odry i Syrynki bardzo rozpowszechniony jest topoklimat dolin rzecznych, którego cechą jest tworzenie się mgieł i zastoisk chłodnego powietrza. Poza topoklimatem dolinnym na terenie gminy wyróżnia się również topoklimat terenów zurbanizowanych w centrach wsi, topoklimat leśny oraz topoklimat otwartych terenów rolnych. Topoklimaty terenów zurbanizowanych, rolne i leśny nakładają się na topoklimat rozległych dolin rzecznych, co również ma duży wpływ na kształtowanie się warunków klimatycznych. Bardzo rozpowszechniony jest również topoklimat otwartych zbiorników wodnych, ze względu na dużą ilość stawów (przede wszystkim rozległy kompleks Stawów Wielikąt) i innych zalewisk, głównie z wiązanych z eksploatacją kruszyw. Niezwykle specyficzny topoklimat dolinny wytworzył się w obrębie zbiornika Racibórz Dolny, który jest niezwykle rozległą, ograniczoną wałami niecką.

W części północno-wschodniej w Lesie Lubomskim i w części południowo-wschodniej w Lesie Dąbrowa występuje topoklimat leśny. Topoklimaty leśne, w przeciwieństwie do topoklimatów terenów zurbanizowanych, charakteryzują się bardziej łagodnymi cechami. Wyróżnia się tu przede wszystkim większe zacienienie i występowanie światła rozproszonego, bardziej przyjaznego dla człowieka, mniejsza amplitudę temperatur, brak przymrozków radiacyjnych, większą wilgotność powietrza oraz mniejszą intensywnością zjawisk anemometrycznych. Cechy tego topoklimatu oddziałują na tereny sąsiednie, na których również zaznacza się łagodzący wpływ terenów leśnych.

Na terenie gminy należy wskazać również na występowanie topoklimatu terenów otwartych, rolnych, ciągle jest on obecny w wielu częściach gminy, głównie jednak w dolinie Odry. Topoklimat terenów rolnych z jednej strony przejawia elementy topoklimatu bardziej ostrego, z dużymi wahaniami temperatur, narażeniem na przymrozki, ale i dotkliwe upały, pozytywną cechą tego topoklimatu jest natomiast bardzo dobre przewietrzanie, zwłaszcza na obszarach wyniesionych, w obrębie wysoczyzn i w otwartych dolinach rzecznych. Jak to już opisano powyżej na wszystkie rodzaje topoklimatów na terenie gminy nakłada się charakterystyczny topoklimat związany z dolinami rzeczными, bardzo rozpowszechniony ze względu na występowanie rozległych dolin Odry i Syrynki, znaczące jest również oddziaływanie topoklimatu leśnego. Z kolei na wyniesionych terenach rolnych wysoczyzny lessowej w okolicy Lasu Lubomskiego występuje bardzo dobre przewietrzanie.

2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI

2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

Położenie gminy Lubomia w obrębie dwóch różnych jednostek geomorfologicznych powoduje istotne zróżnicowanie rzeźby na obszarze gminy. Część wschodnia ma rzeźbę o charakterze wyżynnym, natomiast część zachodnia stanowi rozległe obniżenie dolinne z elementami rzeźby charakterystycznymi dla den dolinnych (terasy rzeczne). Elementem przejściowym są zbocza doliny Odry, które równocześnie stanowią zachodnie stoki Płaskowyżu Rybnickiego.

Wierzchowiny Płaskowyżu Rybnickiego w obrębie gminy Lubomia wznoszą się na wysokości 260-285 m n.p.m. Największe wysokości względne występują we wschodniej części gminy. Od zachodu powierzchnia ta opada ku dolinie Odry stromym stosunkowo stoki o wysokości ok. 60 m. Znaczna różnica wysokości pomiędzy dnem doliny Odry a wierzchołkami Płaskowyżu powoduje, że spływające z Płaskowyżu głęboko wcięte dopływy Odry (szereg bardzo ciekawych pod względem geomorfologicznym dolinek) rozczłonkowały wierzchołki na wiele garbów międzydolinnych. Najwyżej położone punkty w gminie znajdują się w Lesie Lubomskim (rejonu dawnego grodu Kotówka), gdzie rzędne wynoszą ok. 285 m n.p.m. Terenem najniższym położonym w gminie jest Odra w miejscu, gdzie opuszcza teren gminy, rzędne wynoszą tu ok. 182 m n.p.m., rzeka zaś wpływa na jej teren na rzędnej ok. 185 m n.p.m. Tak więc deniwelacje na terenie gminy są stosunkowo duże i sięgają ponad 100 metrów.

Fundament Płaskowyżu stanowią utwory mioceńskie, spod których na wschód od granic gminy Lubomia wychodzą zrębowe bloki utworów karbońskich. Miąższość utworów mioceńskich dochodzi do ok. 200 m. Na powierzchni płaskowyżu zalega miąższa (do ok. 20 m) seria utworów lessowych, które częściowo maskują starszą bardziej urozmaiconą rzeźbę podłoża. Powierzchnia gminy w obrębie Płaskowyżu Rybnickiego w około 90% pokryta jest utworami lessowymi. Utwory te budują zatem w zdecydowanej większości wierzchowiny i stoki garbów międzydolinnych. Stoki starsze niż czwartorzędowe występują jedynie na nielicznych wychodniach utworów trzeciorzędowych. Spływające z Płaskowyżu potoki tworzą systemy dolinne charakterystyczne dla sieci rzecznej tworzonej w obrębie rozcinanych powierzchni lessowych, z charakterystycznymi systemami wąwozów. Rozwojowi tych form sprzyja znaczna pylastość utworów lessowych, w których możliwy jest rozwój procesu określanego mianem sufozji, szczególnie niebezpiecznego dla budownictwa i infrastruktury. Proces ten powoduje wzmożone wymywanie frakcji pylastej z podłoża powodując powstawanie pustek wzdłuż np. ciągów kanalizacyjnych, wodociągów, fundamentów itp. Dlatego też w takich miejscach należy szczególnie starannie zagęszczać materiał w trakcie prowadzenia prac inżynierskich. Szczególnie głębokie formy wąwozów występują na terenach leśnych w północno-wschodniej części obszaru gminy. Tam też najczęściej występują zbocza o nachyleniach przekraczających 5°.

Zupełnie inny charakter rzeźby ma zachodnia część gminy położona w obrębie dna doliny Odry. Elementy rzeźby naturalnej stanowią tu koryto Odry i koryta jej dopływów oraz terasy rzeczne. Największą powierzchnię zajmuje terasa holocena (zalewowa), w obrębie której występują starorzecza Odry w dużej mierze zanikłe w wyniku regulacji rzeki. Wyższy poziom dna doliny stanowi terasa nadzalewowa powstała w okresie zlodowacenia bałtyckiego.

Duża zwięzłość utworów geologicznych budujących powierzchnię (piaski gliniaste, lessy zailone itp.) powoduje, że na obszarze gminy nie występuje wyraźna tendencja do tworzenia się osuwisk, pomimo miejscami znacznego nachylenia terenu. Duża zwięzłość utworów sprzyja także utrzymywaniu się wyraźnych krawędzi i podcięć wzdłuż dolin potoków, teras rolniczych czy głębokich wcięć dróg polnych. Krawędzie te osiągają niekiedy znaczne wysokości 2,5-6,5 m.¹⁰

Na obszarze Lubomii, z uwagi na znaczne naturalne nachylenia terenu, występują także powierzchnie zrównań związanych z budownictwem mieszkaniowym i gospodarczym oraz na terenach aktywności gospodarczej. Szczególnie duże zmiany zachodzą w dolinie Odry, gdzie prowadzona jest eksploatacja kruszyw naturalnych (rejon polderu Buków i zbiornika Racibórz Dolny) oraz powstał sam gigantyczny zbiornik. Urozmaicenie rzeźby terenu na obszarze płaskiego dna doliny Odry ma charakter antropogeniczny i są to: obwałowania przeciwpowodziowe zbiornika Racibórz Dolny i Buków, obwałowania stawów hodowlanych Wielikąt, nasypy linii kolejowej oraz hałda odpadów górniczych KWK 1 Maja. Pradawnymi formami ukształtowania, świetnie widocznymi na numerycznym modelu terenu są obwałowania grodziska Gołęźców oraz gród na Kotówce, a także dawne groble stawów.

Zjawiska osuwiskowe

Przez długi czas nie było dostępnych szczegółowych, wymaganych przepisami prawa materiałów dotyczących zagrożenia osuwiskowego, które można by wykorzystać przy planowaniu przestrzennym. W ramach prac nad SOPO – Systemem Ochrony Przeciwosuwiskowej Państwowy Instytut Geologiczny wykonał „Mapę osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla gminy Lubomia w skali 1:10000”. W dokumentacji przyjęto następujące nazewnictwo:

Tereny zagrożone ruchami masowymi są obszarami (wyznaczone poza osuwiskami), w których obecne są czynniki wskazujące na występowanie ruchów masowych w przeszłości, a zatem są obszarami gdzie można spodziewać się ponownego rozwoju ruchów masowych w przyszłości – łącznie ok. 25 ha;

Osuwiska – to tereny na których obserwuje się ruchy masowe ziemi. Osuwiska dzielą się na:

osuwiska aktywne ciągle są w ciągłym ruchu lub objawy ich aktywności występowały w trakcie prowadzenia rejestracji, albo w ciągu co najmniej ostatnich 5 lat – 16,53,

¹⁰ Warunki ekofizjograficzne gminy Lubomia, PU Geograf, Dąbrowa Górnicza, 2007 r.;

osuwiska aktywne okresowo - objawy aktywności występowały w nieregularnych odstępach czasu, w ciągu ostatnich 50 lat – łącznie ok. 54,99 ha,

Osuwiska nieaktywne są ustabilizowane, w ich obrębie nie obserwowano i nie udokumentowano objawów aktywności w ciągu co najmniej ostatnich 50 lat – łącznie ok. 76,22 ha,

Na obszarze gminy Lubomia występują tereny zagrożone ruchami masowymi o łącznej powierzchni ok. 25 ha oraz osuwiska o pow. ok. 147,74 ha. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi i osuwiska były wskazywane głównie w obrębie wysoczyzn lessowych Lasu Lubomskiego i jego obrzeży, m.in. na stromych stokach dolin. Osuwiska wskazywano również na zboczach dolin na północ od Lubomi, w Lesie Dąbrowa (na zachód od ul. Raciborskiej), ale także i w jego części centralnej. Niewielkie osuwisko wskazywano również na zboczu doliny Odry pomiędzy Grabówką, a Stawami Wielką. Osuwiska, ani tereny zagrożone nigdzie nie występują w obrębie terenów zabudowanych, czy z infrastrukturą. Jedynym terenem zabudowanym, usytuowanym w obrębie osuwiska jest teren zabudowy mieszkaniowej w Syryni, na zboczu w rejonie ul. A. Musioła i 3 Maja.

Jak wynika z dotychczasowych obserwacji większość osuwisk na analizowanych terenach powstaje w wyniku dynamicznych czynników naturalnych (infiltracji wód opadowych i roztopowych oraz podcięcia erozyjnego), które wykorzystywały naturalne predyspozycje danych obszarów do uruchomienia mas skalnych (tzw. czynniki statyczne): podatność podłoża na osuwanie – obecność utworów luźnych i warstw o różnej litologii i przepuszczalności. Szczególne zagrożenie stwarza infiltracja wód roztopowych i opadowych oraz podcięcie erozyjne stoków, na których występują miększe pokrywy piasków, żwirów, iłów, glin i lessów. Większe ruchy masowe na tym obszarze mogą wystąpić także w wyniku podcięcia stoków podczas wezbrań i powodzi. Często zbocze może wydawać się ustabilizowane (np. porośnięte drzewami) i nic nie wskazuje na występowanie jakichkolwiek ruchów masowych ziemi. Nie mniej splot niekorzystnych oddziaływań może prowadzić do ponownego naruszenia nieskonsolidowanych warstw. Przeciwdziałanie ruchom masowym powinno polegać na sprawnej melioracji obszaru, która spowoduje szybkie odprowadzenie nadmiaru wód roztopowych i opadowych. Nie powinno się wycinać drzew i krzewów porastających zbocza terenów objętych osuwiskami, gdyż roślinność zdecydowanie hamuje i ogranicza rozwój ruchów masowych. W przypadku powstania np. nowego zsuwu należy miejsce to obsiać trawą lub obsadzić drzewami. Ponadto tereny objęte osuwiskami powinny być wyłączone spod budownictwa, a w przypadku ich zabudowy wszelkie planowane inwestycje inżynierskie i budowlane powinny zostać poprzedzone badaniami geologiczno – inżynierskimi. Dokładne rozpoznanie warunków geologicznych i szczegółowe badania geologiczno – inżynierskie gruntu mogą jednoznacznie stwierdzić przydatność tych terenów do zabudowy i określić możliwości ich zabudowy. Pozwolą one także na wskazanie sposobu zabezpieczenia istniejących budynków, budowli i infrastruktury drogowej i komunalnej znajdujących się na terenach zagrożonych. Rozwiązania takie często jednak wykraczają poza teren jednej działki budowlanej i obejmują np. obszar całego narażonego zbocza.

2.6.2 GLEBY I ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Użytkowanie terenu

Gmina Lubomia charakteryzuje się zdecydowaną dominacją gruntów rolnych oraz wiejskim charakterem użytkowania terenu, łącznie grunty tego typu zajmują ok. 84% jej powierzchni. Grunty rolne zajmują łącznie powierzchnię 2453,39 ha, co stanowi 58,86%. Wśród nich największą powierzchnię zajmują grunty orne, odpowiednio 1621,83 ha, czyli 38,91% całej gminy. Łąki i pastwiska zajmują mniejsze powierzchnie, odpowiednio ok. 254,26 ha i 94,32 ha, co stanowi 6,10% i 2,26% powierzchni gminy. W centralnej części gminy, w granicach Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Wielikąt”, występują rozległe grunty pod stawami, stanowiące powierzchni około 408,99 ha. Obejmują one obszary związane z trzema głównymi zbiornikami wodnymi: Stawem Lubomskim, Syryńskim i Świerkloch. Pozostałe użytki rolne mają mniejsze rozprzestrzenienie, zajmują łącznie niecałe 2% powierzchni gminy i nie mają większego znaczenia w użytkowaniu gruntów. Lasy łącznie z zadrzewieniami obejmują głównie północno-wschodnią i południowo-wschodnią część gminy, zajmując powierzchnię 592,81 ha. Charakterystyczne dla gminy jest, że powierzchnie leśne są skupione w części północno-wschodniej, zaś część centralna i zachodnia jest praktycznie pozbawiona większych powierzchni leśnych. W północno-wschodnim rejonie gminy dominuje kompleks należący do Lasu Lubomskiego, natomiast południowo-wschodni obszar porasta Las Dąbrowy. Wszystkie grunty zabudowane zajmują ok. 487,36 ha, co stanowi ok. 11,36% powierzchni terenu gminy, z czego drogi zajmują łącznie ok. 120,75 ha, czyli 2,90% powierzchni gminy. Powyższe wyliczenia wyraźnie zmienia również wybudowany zbiornik Racibórz Dolny, które zajmuje powierzchnię ok. 1000 ha w obrębie gminy Lubomia. Na dzień dzisiejszy dane ewidencyjne nie uwzględniają zmian przeznaczenia, które ciągle dzieją się na terenie budowy zbiornika. Nieustannie trwają tu prace zmieniające powierzchnię zbiornika, głównie związane z powstawaniem nowych zbiorników wodnych w nieckach wyrobisk kruszyw, kosztem przeważnie użytków rolnych.

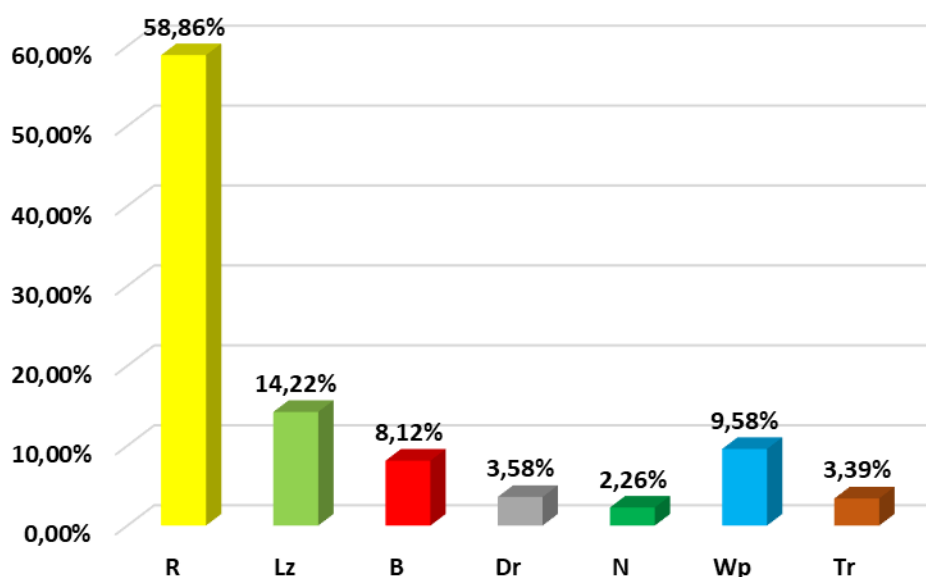

Fig. 1 Użytkowanie powierzchni gminy Lubomia podstawie mapy ewidencyjnej

Tabela 1 Użytkowanie powierzchni gminy Lubomia na podstawie mapy ewidencyjnej

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie	Gmina Lubomia	
			ha	%
Użytki rolne	Grunty orne	R	1621,83	38,91
	Sady	S	6,67	0,16
	Łąki trwałe	Ł	254,26	6,10
	Pastwiska trwałe	Ps	94,32	2,26
	Użytki rolne zabudowane	BR	50,14	1,20
	Grunty pod stawami	Wsr	408,99	9,81
	Rowy	W	16,19	0,39
	Grunty rolne zadrzewione	Lzr	0,99	0,02
	Użytki rolne razem			2453,39
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	570,28	13,68
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	22,53	0,54
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem			592,81
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	B	206,02	4,94
	Tereny przemysłowe	Ba	61,95	1,49
	Inne tereny zabudowane	Bi	24,18	0,58
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	5,70	0,14
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	23,99	0,58
	Użytki kopalne	K	16,45	0,39
	Tereny komunikacji			
	Drogi	Dr	120,75	2,90
	Tereny kolejowe	Tk	27,36	0,66
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	0,59	0,01

		Tp	0,37	0,01
	Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		487,36	11,36
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	-	-
Nie użytki	Nie użytki	N	94,35	2,26
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	-	-
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	48,65	1,17
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	350,63	8,41
	Grunty pod wodami razem		399,28	9,58
Tereny różne	Tereny różne	Tr	141,30	3,39
Razem			4168,49	100,00

Typy gleb

Mady zajmują znaczną część zachodniego obszaru gminy, obejmując tereny Suchego Zbiornika Przeciwpowodziowego Racibórz Dolny, położonego w dolinie Odry oraz w obrębie Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Wielikąt”. Łącznie pokrywają one obszar 1622,03 ha, co stanowi 51,63% powierzchni gminy, czyniąc je jednym z dominujących typów gleb. Natomiast bliżej wschodu gminy przeważają gleby brunatne kwaśne, występujące na rozległych terenach poszczególnych sołectw. Zajmują one 1293,14 ha, czyli ponad 41% powierzchni gminy. Pozostałe typy gleb mają już dużo mniejsze znaczenie i rozprzestrzenienie. Udział poszczególnych typów gleb przedstawiono w tabeli poniżej oraz graficznie na załączniku mapowym nr 7.

Tabela 2 Udział poszczególnych typów gleb

Typ gleby	Powierzchnia w ha	Udział w %
A - Gleby bielcowe i pseudobielcowe	58,64	1,87
B – Gleby brunatne właściwe	11,77	0,37
Bk – Gleby brunatne kwaśne	1293,14	41,16
D - Czarne ziemie właściwe	1,36	0,04
Dz - Czarne ziemie zdegradowane	41,14	1,31
Emt – Gleby mułowo-torfowe	93,76	2,98
F - Mady	1622,03	51,63
Fc – Mady czarnoziemne	6,67	0,21
G – Gleby glejowe	3,23	0,10
T - Gleby torfowe i murszowo-torfowe	9,72	0,31
Razem	3141,46	100,00

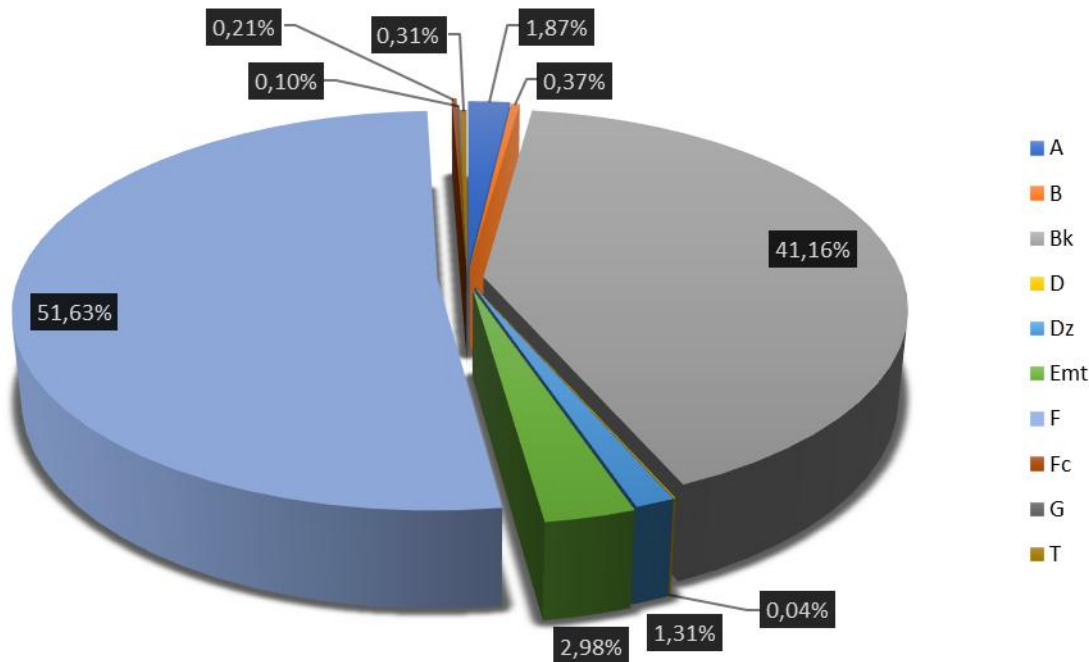

Fig. 1 Procentowy udział poszczególnych typów gleb

Kompleksy przydatności rolniczej

Spośród kompleksów rolniczej przydatności gleb na terenie gminy Lubomia przeważa kompleks pszenno-dobry (2), który dominuje na zachodniej części gminy, głównie na terenie Suchego Zbiornika Przeciwpowodziowego Racibórz Dolny (dolina Odry), oraz stanowi aż 32,88% powierzchni całej gminy. Spory udział mają trzy kompleksy: 6 – kompleks żytni słaby (408,32 ha, 13,22% gleb), 5 – kompleks żytni dobry (362,04 ha, 11,72% gleb), dominujące na terenie sołectw tj. Lubomia, Nieboczowy i Syrynia, oraz kompleks 2z - użytki zielone średnie (349,00 ha, 11,30% gleb). Pozostałe kompleksy gleb mają mniejsze rozprzestrzenienie, choć należy zauważyć jeszcze stosunkowo duży udział gleb kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego (333,93 ha, 10,81%). Pozostałe kompleksy gleb obejmują mniej niż 5% powierzchni gleb i nie mają większego znaczenia w opisie kompleksów rolniczej przydatności.

Tabela 3 Udział poszczególnych kompleksów gleb

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	Powierzchnia w ha	Udział w %
1 - kompleks pszenno-bardzo dobry	144,15	4,67
2 - kompleks pszenno-dobry	1015,73	32,88
3 – kompleks pszenno-wadliwy	66,16	2,14
4 - kompleks żytni bardzo dobry	144,61	4,68
5 - kompleks żytni dobry	362,04	11,72
6 - kompleks żytni słaby	408,32	13,22
7 - kompleks żytni bardzo słaby	5,90	0,19
8 - kompleks zbożowo-pastewny mocny	333,93	10,81
9 - kompleks zbożowo-pastewny słaby	19,74	0,64
14 - gleby orne przeznaczone pod użytki zielone	6,55	0,21

1z - użytki zielone bardzo dobre i dobre	107,30	3,47
2z - użytki zielone średnie	349,00	11,30
3z - użytki zielone słabe i bardzo słabe	125,77	4,07
Razem	3089,20	100,00

Bonitacja gleb

Na terenie gminy Lubomia zdecydowanie dominują grunty orne zajmując ok. 68,94% wszystkich gruntów rolnych. Pastwiska i łąki zajmują mniejsze powierzchnie stanowiąc odpowiednio 4,02% i 27,04% wszystkich gruntów rolnych. Udział poszczególnych klas gleb jest dość równomierny, choć nieznacznie więcej jest gleb klas dobrych i średniodobrych IV, a następnie najlepszych klas I do III, stanowiących odpowiednio 39,67% oraz 33,48% powierzchni gminy. Gleby zaliczane do klas najlepszych i średnich pojawiają się na całym obszarze zarówno w formie większych kompleksów, jak i pojedynczych, mniejszych płatów. We wschodniej części gminy, na terenach z przewagą brunatnych gleb kwaśnych, występują przede wszystkim gleby klasy najstabszych V i VI, które łącznie stanowią około 26,85% całkowitej powierzchni gminy. Gleby klas średnich, oraz najlepszych zajmują niemal cały obszar gminy, choć ich przewaga zaznacza się w dolinie Odry. Dzięki obecności dobrych klas gleb, gmina posiada w dużej mierze rolniczy charakter.

Strukturę klas glebowych przedstawiono w tabeli 4, a ich rozmieszczenie na załączniku mapowym nr 8. Uwaga: dane dotyczące zagadnień gleb pochodzą z map pozostających w zasobie IUNG w Puławach (typy i kompleksy), stąd też powierzchnie typów gleb i kompleksów rolniczej przydatności gleb różnią się w stosunku do danych ewidencyjnych dotyczących użytków i klasoużytków (zasób geodezyjny Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śląskim). Należy również zwrócić uwagę, że budowa Polderu Buków i Zbiornika Racibórz Dolny w sposób znaczny zmieniła i odkształciła część gleb, co na mapach nie został uwzględnione (mapy glebowo-rolnicze pochodzą z lat 60 – 80 XX w.).

Tabela 4 Bonitacja gleb gminy Lubomia na podstawie mapy ewidencyjnej

Klasa gleby	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	ŁI	ŁII	ŁIII	ŁIV	ŁV	ŁVI
Analizowane tereny ok. 2449,87 ha	15,47	170,46	522,49	383,47	384,95	200,96	8,02	7,23	13,81	63,84	151,19	53,58	372,86
100%	0,63	6,96	21,33	15,78	15,71	8,20	0,33	0,30	0,56	2,61	6,17	2,19	15,22
Klasa gleby	PsII	PsIII	PsIV	PsV	PsVI								
Analizowane tereny ok. 2446,87 ha	8,73	18,19	49,28	18,78	3,56								
100%	0,36	0,74	2,01	0,77	0,15								

Fig. 8 Udział poszczególnych klas gleb w rozbiciu na gleby dobre, średnio dobre i najstabsze

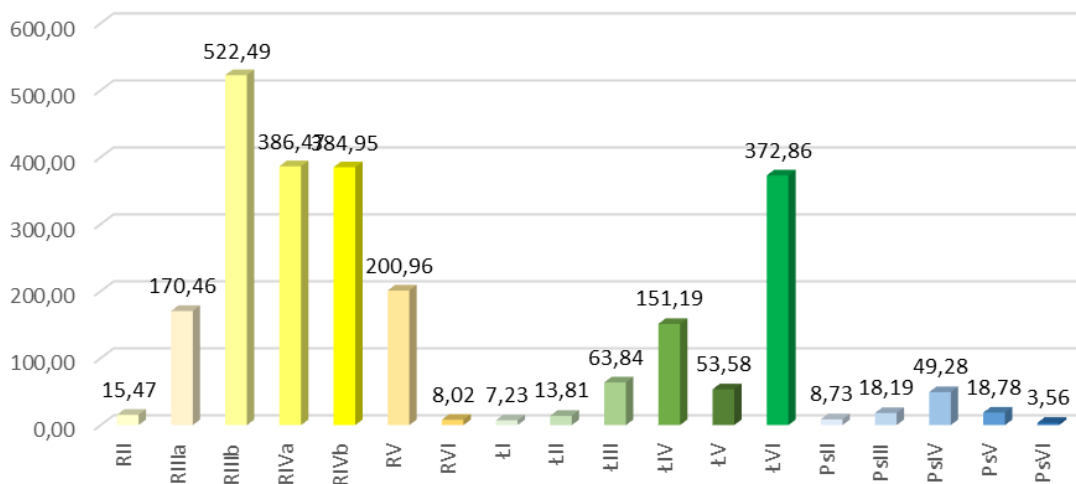

Fig. 6 Powierzchniowy udział poszczególnych klas gleb w ha

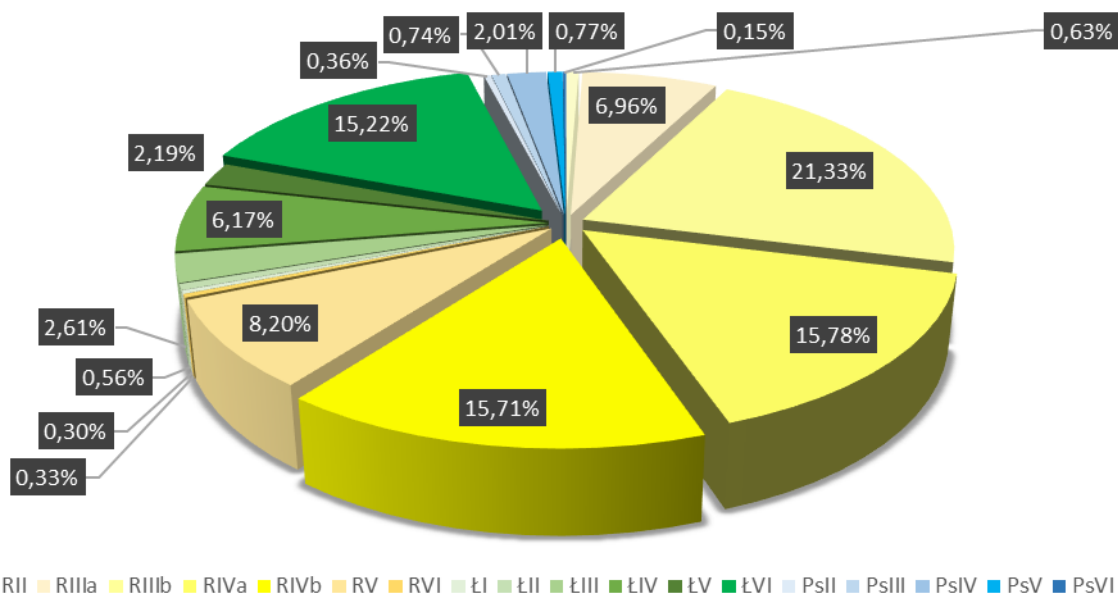

Fig. 6 Procentowy udział poszczególnych klas gleb

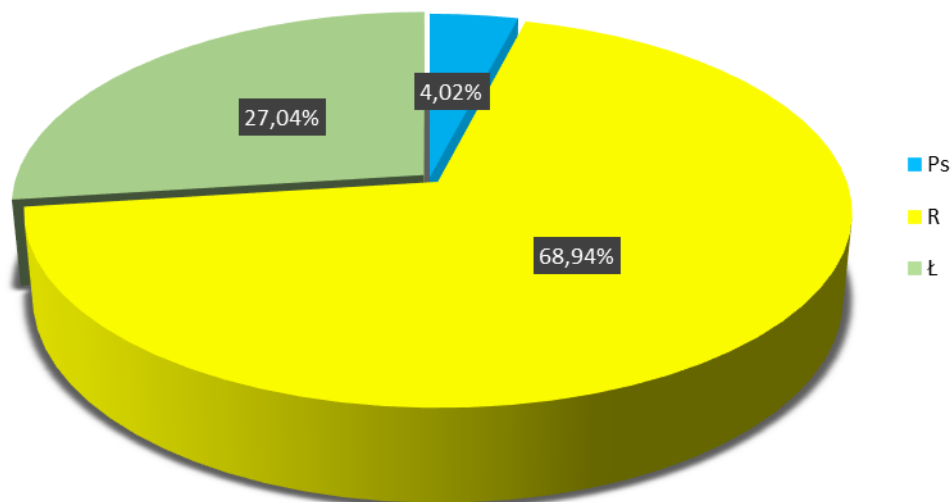

Fig. Procentowy udział form użytkowania gruntów w rolniczej przestrzeni produkcyjnej

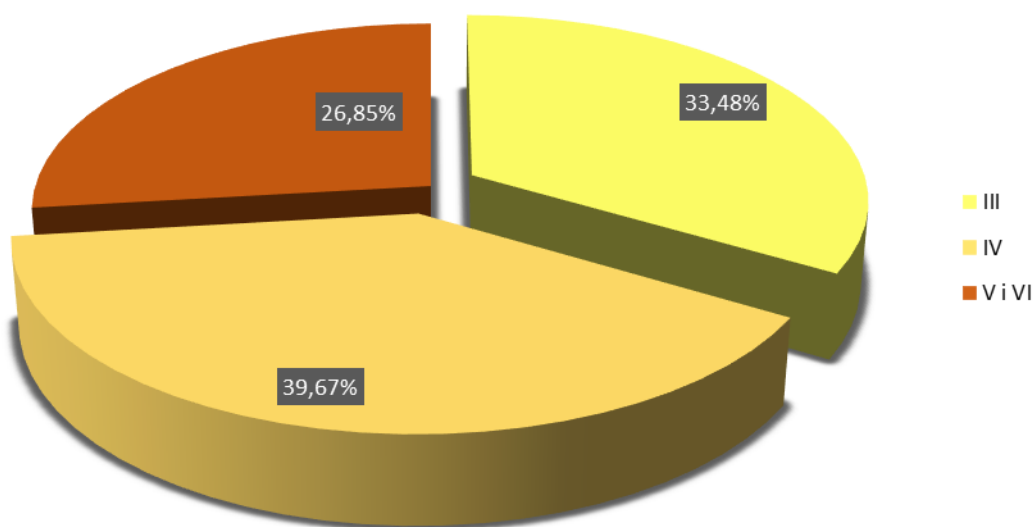

Fig. Udział poszczególnych klas gleb w rozbiciu na gleby dobre, średnio dobre i najgorsze

2.7 ZASOBY NATURALNE

Na terenie gminy występują udokumentowane złoża surowców mineralnych i węgla kamiennego. Obecnie największe znaczenie mają złoża kruszyw naturalnych wydobywane w dolinie Odry. Intensywna eksploatacja tych złóż była i dalej jest związana z budową zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny”. W opracowaniu zebrano wszystkie złoża, obszary i tereny górnicze gminy, przy czym ze względu na trwającą eksploatację w niecce zbiornika liczba złóż ciągle się zmienia. Pierwotnie istniało tu złożo

„Racibórz Zbiornik Górny”, które zostało udokumentowane w przeszłości. Dokumentacja kolejnych złóż w granicach dawnego złoża „Racibórz Zbiornik Górny” polegała na „wykrojeniu” z niego następnych złóż. Zdecydowana większość złóż kruszyw usytuowana jest w obrębie zbiornika Racibórz Dolny oraz Polderu Buków. Jedynie złożo „Buków I” położone jest na terenie dawnej cegielni, złożo „Buków-1” na południe od wsi Buków, a złożo „Buków IV” na polach na południe od Stawów Wielikąt. Dodatkowo na zachód od ul. Raciborskiej, na zachód od Nieboczów znajduje się złożo „Bieniek I”, jest to jedyne złożo kruszyw położone na terenie gminy poza doliną Odry. Również wszystkie obszary i tereny górnicze ustanowione obecnie na terenie gminy znajdują się w obrębie zbiornika Racibórz Dolny oraz Polderu Buków.

Złoża węgla kamiennego nie są eksploatowane obecnie i nie przewiduje się ich wydobywania w przyszłości. KWK „Anna” w Pszowie została zlikwidowana, a była to kopalnia z której możliwe było prowadzenie eksploatacji na terenie gminy Lubomia, wyznaczono tu nawet obszar i teren górniczy, jednak podziemna eksploatacja nigdy tu nie była prowadzona. Istniejące dawniej obszary i tereny górnicze zostały zniesione.

Eksploatacja kruszyw może budzić różnego typu kontrowersje i negatywne oddziaływania, ale jednocześnie doprowadziła ona do powstania wartościowych zbiorników wodnych, które mogą pełnić funkcję ostoi dla ptaków i płazów, funkcję rekreacyjną, krajobrazową, wędkarską (np. kąpielisko „Buków”, liczne łowiska wędkarskie). Obecność zbiorników wody znacznie ożywia tereny gminy i dodaje im wielu walorów, o ile zostaną one właściwie wykorzystane. Najgorszym rozwiązaniem, które niestety jeszcze często się obserwuje, jest zasypywanie powstałych w wyrobiskach zbiorników różnego typu odpadami czy skałą płoną, co dewastuje powstałe w wyniku eksploatacji cenne siedliska. Każdorazowo należy dążyć, by powstałe zbiorniki pozostały i pełniły wartościowe funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. Niezwykle interesujące jest jak będzie rozwijało się zagospodarowanie niecki zbiornika Racibórz Dolny, gdzie obecnie na skutek eksploatacji kruszyw tworzy się szereg nowych zbiorników wodnych.

Tabela 1 Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Lubomia

I.p.	ID Midas	Nazwa złoża
Złoża węgla kamiennego		
1	303	Anna-Pole Południowe
2	376	Anna
Złoża kruszyw naturalnych		
3	4389	Racibórz-Zbiornik Górny
4	4412	Lubomia III
5	4413	Buków IV
6	4426	Brzezie nad Odrą
7	4430	Racibórz I- Zbiornik
8	4432	Nieboczowy III
9	4437	Racibórz II- Zbiornik
10	4440	Biełkowice Wschód
11	9520	Buków C
12	10964	Lubomia IV

13	11185	Niebooczowy 4
14	12080	Bieniek I
15	12082	Górska I
16	12110	Niebooczowy III-1 i IV
17	12201	Racibórz II - Zbiornik 1
18	12390	Lubomia VI
19	12393	Racibórz II-Zbiornik 3
20	13326	Niebooczowy III-2
21	13328	Racibórz II - Zbiornik 4
22	13348	Ligota Tworkowska - Drobny
23	13729	Racibórz II - Zbiornik 5
24	14051	Ligota 2
25	14729	Ligota 3
26	14732	Racibórz II - Zbiornik 7
27	14741	Racibórz II-Zbiornik 8
28	15106	Lubomia VII
29	15109	Racibórz II - Zbiornik 6
30	15110	Lubomia 7
31	15473	Buków-1
32	15958	Racibórz II-Zbiornik 10
33	16275	Racibórz II-Zbiornik 11
34	17135	Racibórz II-Zbiornik 8/1
35	17507	Lubomia VIII
36	17782	Lubomia IX
37	17891	Nowy Dwór 1
38	17994	Racibórz II-Zbiornik 12
39	18327	Brzezie nad Odrą 1
40	18966	Racibórz II-Zbiornik 13
41	19314	Racibórz II-Zbiornik 14
42	19444	Racibórz II-Zbiornik 15
43	19477	Ligota 5
44	19513	Ligota 4
45	20589	Buków I
46	20592	Lubomia X
47	20835	Racibórz II-Zbiornik 16
48	21031	Racibórz II-Zbiornik 8/2
49	21039	Brzezie nad Odrą 4
50	21040	Racibórz II-Zbiornik 14/1
51	21043	Lubomia XI

Tabela 2 Udokumentowane obszary górnicze na terenie gminy Lubomia

I.p.	Nazwa obszaru górniczego
1	Buków C
2	Ligota 3 Pole 1
3	Ligota 3 Pole 2
4	Ligota Tworkowska
5	Ligota Tworkowska - Drobny

6	Lubomia III-1
7	Lubomia III-2
8	Lubomia III-3
9	Lubomia III-4
10	Lubomia IV-A
11	Lubomia VII
12	Lubomia VIII
13	Lubomia X
14	Niebozowy - A
15	Niebozowy III-1
16	Niebozowy IV
17	Niebozowy VI
18	Nowy Dwór
19	Nowy Dwór II Pole A
20	Nowy Dwór II Pole B
21	Racibórz II - Ceramot Pole 1
22	Racibórz II - Ceramot Pole 2
23	Racibórz II - GALAXY I Pole B1a
24	Racibórz II - GALAXY I Pole B1b
25	Racibórz II - GALAXY I Pole B2a
26	Racibórz II - GALAXY I Pole B2b
27	Racibórz II - GALAXY I Pole B3
28	Racibórz II - KAMAR Pole Ia
29	Racibórz II - KAMAR Pole Ib
30	Racibórz II - Zbiornik 8 - Pole IIA
31	Racibórz II - Zbiornik 8 - Pole IIB
32	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole A
33	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole B
34	Racibórz II - Żwirkol
35	Zbiornik 10
36	Zbiornik 11-2

Tabela 3 Udokumentowane tereny górnicze na terenie gminy Lubomia

I.p.	Nazwa terenu górniczego
1	Buków C
2	Ligota 3 Pole 1
3	Ligota 3 Pole 2
4	Ligota Tworkowska
5	Ligota Tworkowska - Drobny
6	Lubomia III-1
7	Lubomia III-2
8	Lubomia III-3
9	Lubomia III-4
10	Lubomia IV-A
11	Lubomia VII
12	Lubomia VIII
13	Lubomia X

14	Nieboczowy - A
15	Nieboczowy III-1
16	Nieboczowy IV
17	Nieboczowy VI
18	Nowy Dwór
19	Nowy Dwór II Pole A
20	Nowy Dwór II Pole B
21	Racibórz II - Ceramot Pole 1
22	Racibórz II - Ceramot Pole 2
23	Racibórz II - GALAXY I Pole B1a
24	Racibórz II - GALAXY I Pole B1b
25	Racibórz II - GALAXY I Pole B2a
26	Racibórz II - GALAXY I Pole B2b
27	Racibórz II - GALAXY I Pole B3
28	Racibórz II - KAMAR Pole Ia
29	Racibórz II - KAMAR Pole Ib
30	Racibórz II - Zbiornik 8 - Pole IIA
31	Racibórz II - Zbiornik 8 - Pole IIB
32	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole A
33	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole B
34	Racibórz II - Żwirkol
35	Zbiornik 10
36	Zbiornik 11-2

Tabela 4 Przyporządkowanie obszarów i terenów górniczych do złóż

Złoże	Obszar górniczy	Teren górniczy
Brzezie nad Odrą	Nowy Dwór	Nowy Dwór
Buków C	Buków C	Buków C
Ligota 3	Ligota 3 Pole 1 Ligota 3 Pole 2	Ligota 3 Pole 1 Ligota 3 Pole 2
Ligota Tworkowska - Drobny	Ligota Tworkowska - Drobny	Ligota Tworkowska - Drobny
Lubomia III	Lubomia III-1 Lubomia III-2 Lubomia III-3 Lubomia III-4	Lubomia III-1 Lubomia III-2 Lubomia III-3 Lubomia III-4
Lubomia IV	Lubomia IV-A	Lubomia IV-A
Lubomia VII	Lubomia VII	Lubomia VII
Lubomia VIII	Lubomia VIII	Lubomia VIII
Lubomia X	Lubomia X	Lubomia X
Nieboczowy III-1 i IV	Nieboczowy III-1 Nieboczowy IV	Nieboczowy III-1 Nieboczowy IV
Nieboczowy 4	Ligota Tworkowska	Ligota Tworkowska
Nowy Dwór 1	Nowy Dwór	Nowy Dwór
Racibórz II- Zbiornik	Racibórz II - KAMAR Pole Ia Lubomia III-1 Nieboczowy VI	Racibórz II - KAMAR Pole Ia Lubomia III-1 Nieboczowy VI
Racibórz II- Zbiornik 1	Nieboczowy VI	Nieboczowy VI
Racibórz II- Zbiornik 2	Nieboczowy IV	Nieboczowy IV
Racibórz II- Zbiornik 3	Racibórz II - Ceramot Pole 1	Racibórz II - Ceramot Pole 1
Racibórz II- Zbiornik 4	Racibórz II - Żwirkol	Racibórz II - Żwirkol
Racibórz II- Zbiornik 5	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole A Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole B	Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole A Racibórz II - Zbiornik-5-II Pole B
Racibórz II- Zbiornik 6	Racibórz II - Ceramot Pole 1	Racibórz II - Ceramot Pole 1

	Racibórz II - Ceramot Pole 2	Racibórz II - Ceramot Pole 2
Racibórz II- Zbiornik 7	Racibórz II- GALAXY I Pole B1a Racibórz II- GALAXY I Pole B1b Racibórz II- GALAXY I Pole B2a Racibórz II- GALAXY I Pole B2b Racibórz II- GALAXY I Pole B3	Racibórz II- GALAXY I Pole B1a Racibórz II- GALAXY I Pole B1b Racibórz II- GALAXY I Pole B2a Racibórz II- GALAXY I Pole B2b Racibórz II- GALAXY I Pole B3
Racibórz II- Zbiornik 8	Racibórz II- Zbiornik -Pole IIA Racibórz II- Zbiornik -Pole IIB	Racibórz II- Zbiornik -Pole IIA Racibórz II- Zbiornik -Pole IIB
Racibórz II-Zbiornik 8/1	Racibórz II - KAMAR Pole Ia Racibórz II - KAMAR Pole Ib	Racibórz II - KAMAR Pole Ia Racibórz II - KAMAR Pole Ib
Racibórz II- Zbiornik 10	Zbiornik 10	Zbiornik 10
Racibórz II- Zbiornik 11	Zbiornik 11-2	Zbiornik 11-2
Racibórz II- Zbiornik 12	Nowy Dwór II Pole A Nowy Dwór II Pole B	Nowy Dwór II Pole A Nowy Dwór II Pole B

2.8 PRZYRODA OŻYWIONA

Obecnie na terenie gminy praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne, pojawiają się one jedynie na niewielkich fragmentach albo na obszarach stworzonych przy udziale człowieka, a więc na stawach Wielikąt czy w obrębie wyrobisk żwirów. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:¹¹

- 3 Niżowe nadrzeczne łągi jesionowo-wiązowe w strefie zalewów epizodycznych (*Ficario-Ulmetum typicum*) – dolina Odry,
- 5 niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* – dolina Syrynki, Plęśnicy i dolinki pozostałych mniejszych cieków,
- 17 grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe *Tilio-Carpinetum* odmiana małopolska z bukiem i jodłą, forma wyżynna, seria żyzna – wyższe tarasy nadzalewowe, zbocza doliny Odry, sołectwa Lubomia i Grabówka,
- 29 żyzna buczyna niżowa *Melico - Fagetum*, forma podgórska - pozostała część gminy, zarówno tereny wysoczyzn, jak i tereny zboczy, parowów i wąwozów, głównie teren Lasu Lubomskiego i Lasu Dąbrowa;

Pierwotna roślinność gminy, której obecnie pozostały jedynie niewielkie fragmenty reprezentowane przez pojedyncze drzewa bądź też zadrzewienia miejsc niezdatnych pod wykorzystanie rolnicze (głównie doliny cieków, aleje drzew, niewielkie fragmenty w lasach) miała charakter głównie rozległych nadrzecznych łągów w dolinie Odry, Syrynki i Plęśnicy. Pozostałości tych lasów łągowych obecnie w dolinie Odry praktycznie brak, miejscami mogą tylko występować niewielkie nadbrzeżne zarośla wierzb czy olch o charakterze kadłubowym. Jedynym terenem gdzie pozostały one w stanie mocno pierwotnym jest zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wielikąt. Miejscami również w dolinie Syrynki występują fragmenty lasów łągowych, choć mocno zubożone. W wyższych położeniach, na tarasach nadzalewowych rosły lasy grądowe, w których dominował dąb, buk, lipa. Także i tych lasów praktycznie brak, a ich pozostałościami są pojedyncze drzewa rosnące na cmentarzach, przy drogach, jako zadrzewienia śródpolne, także w otoczeniu Stawów Wielikąt. Na terenie Lasu Lubomskiego z kolei występują pozostałości lasów

¹¹ Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa, 1995 r.

bukowych, choć i ten las jest w wielu miejscach odkształcony prowadzoną tu intensywną gospodarką leśną. Najcenniejsze fragmenty buczyn, łęgów i olsów zostały tu na stromych zboczach dolin i w obrębie ich podmokłych den, gdzie prowadzenie gospodarki leśnej było mocno utrudnione. Na terenie gminy naturalnych, pierwotnych zbiorowisk praktycznie brak, występują one jako zbiorowiska kadłubowe, o ograniczonym zasięgu.

Fig. 9 Gminy na podkładzie Mapy Roślinności Potencjalnej wg. W. Matuszkiewicza

Roślinność rzeczywista

Gmina Lubomia dzieli się dość wyraźnie na trzy jednostki: kompleksy leśne w części północno-wschodniej i południowo-wschodniej (Las Lubomski i Las Dąbrowa), tereny zabudowane (pasmo Lubomia-Syrynia) wraz z przyległymi do nich użytkami rolnymi w części centralnej oraz w części zachodniej zespoły charakterystyczne dla dolin rzecznych – kompleks stawów wraz z doliną Odry, obecnie silnie przekształconą budową zbiornika Racibórz Dolny i Polderu Buków. Pewien wyłom w tym podziale stanowią tereny zabudowane Bukowa, które są swoistą wyspą w dolinnym krajobrazie rzeki oraz tereny przeniesionej wsi Nieboczowy, które obecnie zaznaczają się jako nowe sołectwo w południowej części gminy.

Dolina Odry w gminie Lubomia została znacznie przekształcona na skutek budowy Polderu Buków i Zbiornika Racibórz Dolny. Powstały tu rozległe obwałowania, a wewnątrz zbiorników trwa eksploatacja kruszyw, których skutkiem jest powstawanie szeregu nowych zbiorników wodnych. Każdy tego typu zbiornik to nowe wartościowe siedlisko przyrodnicze, wraz z upływem czasu, o ile pozostają one nienaruszone, powoli zarasta roślinnością szuwarową i łęgową, staje się siedliskiem szeregu gatunków, w tym rzadkich płazów i ptaków. Tereny zbiorników mają specyficzny charakter, z jednej strony są one

obiektami technicznymi chroniącymi przed powodzią, z drugiej w ich obrębie występuje (oraz powstają coraz to nowsze) cenne siedliska przyrodnicze. Zbiorniki posiadają też dużą wartość krajobrazową, z wałów roztaczają się znakomite widoki i są one chętnie odwiedzane przez spacerowiczów i rowerzystów. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można wnosić, że w przyszłości teren zbiornika, o ile pozostawione zostaną tu poszczególne wyrobiska zalane wodą, stanie się bardzo cennym terenem pod względem przyrodniczym. Zbiorniki po eksploatacji kruszyw stają się ciekawym pod względem przyrodniczym elementem gminy, w miejscu terenów rolnych czy leśnych monokultur powstają zbiorniki wodne, które zawsze zwiększają bioróżnorodność. Jedynie można ubolewać, że zbiorniki, podobnie jak stawy hodowlane często nie są ogólnodostępne, ale tu wchodzi kwestie bezpieczeństwa i własności.

Zdecydowanie najważniejszym obiektem przyrodniczym na terenie gminy są stawy Wielikąt, których znaczenie znalazło odzwierciedlenie w objęciu ich ochroną prawną jako zespołu przyrodniczo-krajobrazowego i obszaru Natura 2000. Stawy, których historia sięga jeszcze średniowiecza doczekały się wielu szczegółowych opracowań, opisów i zdjęć, z którymi można się zapoznać czy to w internecie, czy literaturze drukowanej.¹² Kompleks stawów wraz z otoczeniem winien być ściśle chroniony przed jakimikolwiek zmianami zagospodarowania, przekształceniami i dewastacją. Należy zwrócić uwagę, że wartość Wielikątu stanowią nie tylko stawy i bytujące tu ptaki, ale również aleje i szpalery drzew, do tej pory nie zinwentaryzowane w sposób właściwy. Szereg rosnących tu drzew osiąga rozmiary pomnikowe i powinno być objętych ochroną prawną.

Tereny rolne znajdujące się w centralnej i wschodniej części gminy mają zróżnicowane znaczenie przyrodnicze. Wielkoobszarowe gospodarstwa rolne przedstawiają niską wartość przyrodniczą, ale rosnące pośród nich zadrzewienia, remizy, szpalery czy drzewa-solitary posiadają bardzo dużą wartość przyrodniczą i krajobrazową. Tereny te, ze względu na położenie z jednej strony na skłonie Płaskowyżu Rybnickiego, a z drugiej w otoczeniu Lasu Lubomskiego posiadają bardzo duże walory krajobrazowe i powinny być chronione przed zmianami zagospodarowania. Niezwykłą wartość posiada tu również urozmaicone, wynikające z lessowego podłoża, ukształtowanie terenu. Przyrodniczą wartość terenów rolnych stanowią doliny małych cieków bez nazwy, głównie w obrębie zboczy Płaskowyżu Rybnickiego. Wymienić tu można np. doliny na północ od ul. Tartakowej, na północ od ul. 3 Maja, na wschód od ul. Gołęźców, na północ od ul. Bukowskiej, ale także dopływy Syrynki w Dąbrowie. Mają one często charakter podmokły i porośnięte są one zadrzewieniami łągowymi.

Oprócz mającego znaczenie ponadregionalne zespołu stawów Wielikąt na terenie gminy znajdują się również małe stawy w dolinie Syrynki i stawy w Lubomi w rejonie ul. Jana Nepomucena. Te tereny wodne stanowią potencjalne siedliska żerowania i rozrodu płazów i również posiadają dużą wartość przyrodniczą.

W północno-wschodniej części gminy znajduje się Las Lubomski, który posiada bardzo duże walory przyrodnicze, kulturowe, historyczne i krajobrazowe. Las stanowi

¹² https://pl.wikipedia.org/wiki/Zespół_przyrodniczo-krajobrazowy_Wielikąt

pozostałość rosnących tu dawniej buczyn. Część terenów leśnych jest przekształcona na skutek prowadzonej tu intensywnej gospodarki leśnej, ale mimo to dość częste są tu, zwłaszcza w obrębie stromych stoków dolin pozostałości starodrzewu bukowego, a w dolinach cieków łęgowego. Niezwykle ciekawymi obiektami są grodzisko Gołęźców i grodzisko Kotówka, posiadające zarówno walory przyrodnicze, jak i historyczne i krajobrazowe. W głęboko wciętych dolinkach dawniej licznie występowały zespoły niewielkich stawów paciorkowych, o czym świadczą widoczne na numerycznym modelu terenu pozostałości grobli. Las Lubomski w pełni zasługuje na objęcie ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy, podobnie jak otaczające go powierzchnie rolne.

Na przestrzeni lat, w literaturze przedmiotu nie pojawiały się informacje o siedliskach, czy stanowiskach gatunków chronionych na terenie gminy, które warto by było poddać ochronie. Wskazuje się jednak w tym miejscu na potrzebę ochrony Lasu Lubomskiego oraz otaczającego go niezwykle wartościowego krajobrazu rolniczego z licznymi zadrzewieniami, remizami i głęboko wciętymi dolinami.

Na terenie gminy znajduje się szereg drzew i alei, które spełniają kryteria pomników przyrody i powinny być objęte ochroną prawną. Obecnie ochroną prawną objęte są tylko trzy drzewa, tymczasem drzew spełniających takie kryteria jest kilkaset. Poszczególne zbiorniki po eksploatacji kruszy nie posiadają na ten moment tak dużej wartości przyrodniczej, by wskazywać je do ochrony np. jako użytki ekologiczne, ale powinny one zawsze być zachowane przed zniszczeniem czy zasypaniem odpadami. Są to zbiorniki stosunkowo nowe, więc być może cenniejsze siedliska dopiero się tu wykształcą.

Podsumowanie

Reasumując na terenie gminy nie występuje zbyt wiele naturalnych, wartościowych siedlisk przyrodniczych. Niemal całą gminę obejmują rozległe grunty orne oraz zurbanizowane centra poszczególnych sołectw, z kolei dolina Odry nie jest zabudowana, ale powstały tu Poldery Buków i Zbiornik Racibórz Dolny. Tereny cenne pod względem przyrodniczym stanowią Stawy Wielikąt, Las Lubomski oraz otaczającego go tereny rolne o bardzo dużych walorach krajobrazowych. Cennym elementem przyrody są również powszechnie tu rosnące aleje i szpalery drzew o rozmiarach pomnikowych, poszczególne stawy oraz dolinki cieków, często porośnięte lasami łęgowymi i roślinnością szuwarową w miejscach podmokłych.

2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R. I KORYTARZE EKOLOGICZNE

Ustanowione formy ochrony przyrody

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku utworzono na obszarze gminy następujące formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej:

- Obszar Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony

ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2008 nr 198 poz. 1226), zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z dnia 2011-02-04 (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133);

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wielikąt”. Formalnie zespół przyrodniczo-krajobrazowy powołany został do życia na podstawie Rozporządzenia nr 131/93 Wojewody Katowickiego z 8 lipca 1993. Następnie rozporządzenie to zostało zmienione Rozporządzeniem nr 29/2001 Wojewody Śląskiego z 5 listopada 2001 r. oraz Rozporządzeniem nr 5/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2002 r. Obecnie podstawą prawną istnienia zespołu jest Rozporządzenie Wojewody Śląskiego nr 75/08 z dnia 12 listopada 2008 r.;

- trzy pomniki przyrody:

- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) - 2 sztuki, okazałe równomiernie rozwinięte korony, specyficzna niska wysokość drzew, Decyzja nr 245 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 25 sierpnia 1962 r.;

- Głaz narzutowy - obw. 510 cm, napis: "Sophien = Linde 1822" na pamiątkę lipy posadzonej przez księżną Zofię Lichnowską, Decyzja nr 246 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 10 listopada 1962 r.;

- Klon pospolity o nazwie „Światłowiec” - *Acer platanoides*; pierśnica: 134 cm; wysokość: 25 m), rośnie na terenie nieruchomości dz. nr 725/75 k.m. 3, obręb Syrynia, Uchwała Nr XXVI/151/2012 Rady Gminy Lubomia z dnia 27 września 2012 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody;

Na terenie gminy znajduje się Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” kod PLB 240004. Obszar obejmuje fragment doliny Odry na południe od Raciborza z kompleksem stawowym "Wielikąt" (po prawej stronie Odry) wraz z terenem lasu grądowego "Ligota Tworkowska" (po lewej stronie Odry). Kompleks składa się z dziewięciu większych (17-41 ha) i kilkunastu małych stawów. Na większości stawów występują szuwały w postaci wąskich, przybrzeżnych pasów, a tylko na niektórych mniejszych stawach tworzą one rozległe łany. Część ogroblowania porastają stare drzewa liściaste. Las Tworkowski jest miejscem gniazdowania bielika, a miejscem żerowania są stawy. Spośród ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG występują tu: bąk *Botaurus stellaris*, baczek *Ixobrychus minutus*, czapla biała *Egretta alba* (*Ardea alba*), bocian czarny *Ciconia nigra*, bocian biały *Ciconia ciconia*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, podgorzałka *Aythya nyroca*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, kropiatka *Porzana porzana*, kureczka zielonka *Porzana parva*, siewka złota *Pluvialis apricaria*, batalion *Philomachus pugnax*, mewa mała *Larus minutus*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, zimorodek *Alcedo atthis*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł duży *Dendrocopos medius*, podróżniczek *Luscinia svecica*, muchołówka białoszysza *Ficedula albicollis*, dziezba gąsiorek *Lanius colluri*.

Regularnie występujące ptaki migrujące nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady, hełmiatka *Netta rufina*, rycyk *Limosa limosa*.

Na terenie gminy znajduje się utworzony w 1993 r. zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wielikąt”. Formalnie zespół przyrodniczo-krajobrazowy powołany został do życia na podstawie Rozporządzenia nr 131/93 Wojewody Katowickiego z 8 lipca 1993. Następnie rozporządzenie to zostało zmienione Rozporządzeniem nr 29/2001 Wojewody Śląskiego z 5 listopada 2001 r. oraz Rozporządzeniem nr 5/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2002 r. Obecnie podstawą prawną istnienia zespołu jest Rozporządzenie Wojewody Śląskiego nr 75/08 z dnia 12 listopada 2008 r. Tereny zespołu przyrodniczo-krajobrazowego i obszaru Natura 2000 w ich części wschodniej pokrywają się. Obszar Natura 2000 chroni dodatkowo znajdujący się w zachodniej części Las Tworkowski. Celem utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego była, podobnie jak w przypadku obszaru Natura 2000, ochrona siedliska bytowania rzadkich ptaków, ale także zachowanie ze względów ekologicznych, naukowych, kulturowych, dydaktycznych, estetycznych i krajobrazowych kompleksu stawów rybnych.

Proponowane formy ochrony przyrody

Po przeprowadzeniu wizji w terenie oraz analizie dokumentów gminnych wskazuje się w niniejszej ekofizjografii następujące tereny, które posiadają podwyższony potencjał przyrodniczy i powinny zostać objęte ochroną prawną:

- „Las Lubomski”
- „Krajobraz rolny skłonu doliny Odry w Lubomi i Syryni”
- „Grodzisko Gołęźców”
- Grodzisko Kotówka”

Poszczególne tereny zostały opisane w rozdziale 2.8. Oba tereny mogłyby być chronione jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy lub jako obszar chronionego krajobrazu. Uroczysko Grodzisko Gołęźców i Grodzisko Kotówka powinny być chronione jako użytki ekologiczne lub stanowiska dokumentacyjne.

Podejście do przedmiotu ochrony może być różne tzn. różna może być forma ochrony przyrody, najważniejszym zadaniem jest natomiast ochrona tych terenów przed zmianą zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy ich zdewastowaniem w inny sposób.

Należy również zauważyć, że na terenie gminy znajduje się szereg wartościowych drzew, które mogłyby zostać uznane za pomniki przyrody. W celu ich rozpoznania należałoby przeprowadzić bardziej wnikliwą inwentaryzację przyrodniczą, znacząco wykraczającą poza możliwości niniejszego opracowania, niewątpliwie bowiem drzewa na terenie gminy wymagają objęcia ochroną prawną, jak do tej pory **tylko trzy drzewa objęte są ochroną prawną, tymczasem drzew tego typu jest tu kilkaset.**

Prócz terenów wskazanych powyżej do ochrony należy również wymienić pozostałe tereny, które wymagają ochrony przed zmianami zagospodarowania. Głównie należy tu wskazać wszelkiego typu oczka wodne, stawy i zbiorniki, zadrzewienia śródpolne, remizy, aleje i szpalery drzew. Spośród zbiorników wodnych przede wszystkim

należy wskazać na potrzebę ochrony wszelkiego typu zbiorników po eksploatacji kruszyw. Tego typu miejsca niestety narażone są na pochopne zasypanie, często w ramach źle rozumianej „rekultywacji”. Być może na dzień dzisiejszy nie posiadają one bardzo wysokich walorów przyrodniczych, które nakazywałyby objęcie ich ochroną, jednak każda powierzchnia wodna jest cenna i nie można wykluczyć, że cenne powierzchnie zaczną się tu pojawiać. Częściowo już zresztą się tak dzieje na niektórych zbiornikach np. na łowiskach wędkarskich położonych w Bukowe. Zbiorniki po eksploatacji kruszyw są cennym miejscem rozrodu płazów, obserwowano tu również szereg ptaków wodno-błotnych np. gęsi, różnego typu kaczki, bielika czy błotniaka. Część stawów i zbiorników położona jest na terenach prywatnych, często ogrodzonych i niedostępnych. One również powinny być zachowane w procesie dalszego planowania, gdyż każdorazowo są miejscem ważnym dla lokalnej przyrody. Tereny ważniejszych zbiorników wodnych, które nie były wskazywane do ochrony pokazano dodatkowo na planszy nr 11 jako warstwę „*ważniejsze zbiorniki, stawy, oczka wodne, godne zachowania w procesie planowania.*”

Korytarze ekologiczne

W opracowaniu regionalnym J. Parusela¹³ z 2007 r. na terenie gminy wyznaczono korytarze ekologiczne dla ssaków kopytnych, korytarz dla ptaków oraz korytarz spójności. Są to następujące korytarze:

- Korytarz dla ssaków kopytnych K/LR-ODRA/1
- Korytarz dla ptaków Dolina Górnej Odry wraz z przystankiem ponadregionalnym Stawy Wielikąt i Las Tworkowski
- Korytarz spójności M33 Olza – Odra

W opracowaniu krajowym z 2011 r.¹⁴ korytarze ekologiczne na terenie gminy nie zostały wskazane. Odnośnie lokalnych korytarzy ekologicznych to należy zauważyć, że nigdy nie zostały one wyznaczone, nie ma również takiego obowiązku prawnego. Na terenie gminy tymi lokalnymi korytarzami są tereny rolne i leśne oraz dolinki poszczególnych cieków.

2.10 KRAJOBRAZ

Krajobraz gminy jest niejednorodny, generalnie charakteryzując się znacznym udziałem terenów otwartych. W części północno-wschodniej gminy występują wzgórza porośnięte lasami, czyli Las Lubomski. Obszar gminy cechuje krajobraz typowo rolniczy, wiejski, z dominacją zabudowy jednorodzinnej z ogrodami, a także zabudowy gospodarczej. Zabudowa ta koncentruje się głównie w centrum sołectw, wzdłuż głównych dróg, miejscami wkraczając w otwarte tereny rolne. Część obszaru gminy zajmują lasy (porastające północno-wschodnią część gminy), grunty rolne i zbiorniki wód

¹³ Parusel J. B. [red], Korytarze ekologiczne w województwie Śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa etap I, CDPGŚ, Katowice, 2007 r.

¹⁴ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

powierzchniowych. Szczególną rolę pełni tu zespół stawów „Wielikąt” oraz teren polderu Buków, a także wybudowanego niedawno zbiornika Racibórz Dolny.

Na terenie gminy znajduje się szereg niezwykle wartościowych krajobrazów, związanych głównie z urozmaiconym ukształtowaniem terenu i powstałymi tu formami. Do najwartościowszych krajobrazów zaliczyć należy tereny Lasu Lubomskiego oraz otaczających go rozległych terenów rolnych z licznymi remizami, teren Stawów Wielikąt oraz krajobraz Zbiornika Racibórz Dolny. Te dwa ostatnie zostały zaliczone w audycie krajobrazu województwa śląskiego do krajobrazów priorytetowych.

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23 czerwca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazowy województwa śląskiego. W tym audycie na terenie gminy wskazano krajobraz priorytetowy:

- Zbiornik Racibórz Dolny, ID 9, kod 24-318.50-015
- Wielikąt, ID12, kod 24-318.50-017

2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie gminy Lubomia występuje szereg form zabytkowych. Są to obiekty różnego typu: budynki mieszkaniowe, krzyże, kapliczki przydrożne itp. Ich pełne zestawienie znajduje się w uzasadnieniu do POG, ich lokalizację wskazano również na rysunku stanowiącym załącznik do uzasadnienia.

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO

Realizacja Planu Ogólnego Gminy Lubomia wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp oraz wydawać decyzji o warunkach zabudowy. Jednak na niewielkiej części Gminy Lubomia obowiązują mpzp z różnych lat, w związku z czym na ich podstawie poszczególne tereny mogłyby podlegać zabudowie. Przy braku realizacji ustaleń projektu POG, nadal obowiązywać będą mpzp z lat poprzednich. Na pozostałym, dość dużym obszarze gminy, brak jest obowiązującego mpzp, w związku z czym po 1 lipca 2026 r. nie będą mogły być wydawane decyzje o warunkach zabudowy, ani zmieniane czy uchwalane nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Głównym problemem ochrony środowiska na terenie gminy, w kontekście ochrony przyrody, jest brak ustanowienia ochroną terenów, które posiadają taki potencjał. W różnych dokumentach na przestrzeni lat wskazywano szereg takich terenów, jednak jak

do tej pory nie zostały one objęte ochroną prawną. Problemem gminy jest również duże zagrożenie powodziowe, obejmujące całą dolinę Odry.

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU

5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Projekt POG wprowadza wiele nowych terenów, które w sposób znaczący mogą pogorszyć jakość wód powierzchniowych. W przeważającej większości będzie to jednak zabudowa uzupełniająca istniejącą już strukturę. Niewątpliwie powstanie nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej wpłynie na znaczące zwiększenie ilości odprowadzanych ścieków, jednak będą one musiały być oczyszczone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Nie przewiduje się by w wyniku realizacji ustaleń POG zostały zajęte, a co za tym idzie i zdegradowane, jakiegokolwiek cieków lub zbiorników wód powierzchniowych. Wolne od zabudowy pozostały również doliny poszczególnych cieków, w tym doliny Odry i Syrynki, w zdecydowanej większości znajdują się ona w obrębie strefy otwartej SO. Jako profil dodatkowy wskazano w obrębie poszczególnych stref tereny wód, co umożliwi wskazanie terenów wód w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach z możliwością urbanizacji np. na terenach mieszkaniowych czy usługowych. Najistotniejsze jest zachowanie dolin cieków oraz wszelkich większych zbiorników w obrębie stref wyłączonych z możliwości intensywnej urbanizacji jak np. strefy SJ, SW, SU czy SP.

5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE

Na terenie gminy Lubomia występują poziomy wodonośne, został tu również ustanowiony Główny Zbiornik Wód Podziemnych. Powstanie nowej zabudowy z niedostatecznie rozwiązaniem systemem odprowadzania ścieków oraz nowych ciągów komunikacyjnych może wpłynąć na stan wód podziemnych. Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na wody podziemne jak np. rozległe tereny produkcyjne, podziemna eksploatacja kopalni czy składowiska odpadów. Dla ochrony wód podziemnych kluczowe znaczenie mają działania, które wykraczają poza ramy planowania przestrzennego, takie jak np. egzekwowanie przez gminę wywozu nieczystości oraz rozwój infrastruktury kanalizacyjnej. Również na etapie konstruowania projektu mpzp zaistnieje możliwość wprowadzenia odpowiednich zapisów.

5.3 WPŁYW NA KLIMAT

W szerszej skali realizacja ustaleń POG nie będzie miała wpływu na klimat. Natomiast na pewno zmianie ulegnie mikroklimat terenów na których będzie powstawała nowa zabudowa. Zabudowanie terenów wpłynie na zwiększenie szorstkości powierzchni ziemi, a co za tym idzie na zmniejszenie warunków przewietrzania.

Za pozytywne należy uznać, że doliny rzeczne oraz znaczące przestrzenie rolne pozostawia się wolne od zabudowy co pozytywnie wpłynie na możliwości przewietrzania gminy. Również tereny leśne pozostawia się wolne od zabudowy, a posiadają one bardzo dużą wartość bioklimatyczną. Głównym winowajcom złej jakości powietrza na terenie gminy ciągle jest niska emisja z palenisk domowych. Rozwiązanie tego problemu wykracza poza zagadnienia POG i wymaga podjęcia wieloaspektowych działań, które już obecnie gmina Lubomia podejmuje, a działania te przyniosą zdecydowanie pozytywne rezultaty.

Obecnie problem niskiej emisji jest już zdecydowanie mniejszy niż w połowie drugiej dekady XXI w.

5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI

5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Projekt POG zakłada poszerzenie funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej w ramach poszczególnych stref. Realizacja tych funkcji wpłynie na przekształcenie powierzchni terenu. Zmiany te należy uznać za nieuniknione, towarzyszące wprowadzeniu każdego typu inwestycji. Ponieważ projekt POG jest dokumentem tylko ogólnie określającym sposób zagospodarowania terenów gmina Lubomia, nie sposób na obecnym etapie określić dokładnie w jaki sposób powierzchnia terenu będzie przekształcana. Zagrożenia powierzchni ziemi związane z prowadzonymi pracami budowlanym będą miały częściowo charakter tymczasowy, trwający do czasu zakończenia prac budowlanych. Projekt POG nie proponuje nowych dróg wysokich klas, składowisk odpadów, podziemnej eksploatacji kopalni, a to tego typu przedsięwzięcia są zwykle odpowiedzialne za znaczne przekształcenia powierzchni terenu.

Należy również mieć na uwadze, że przekształcenia części terenu gminy związane są i będą w dalszym ciągu w związku z prowadzoną tu eksploatacją kruszyw. W projekcie wskazano strefy górnictw SG również na terenach do tej pory nie ustanowionych obszarów górniczych. Eksploatacja kruszyw i glin może budzić różnego typu kontrowersje i negatywne oddziaływania, ale jednocześnie doprowadziła ona do powstania wartościowych zbiorników wodnych, które mogą pełnić funkcję ostoi dla ptaków i płazów, funkcję rekreacyjną, krajobrazową, wędkarską. Obecność zbiorników wody znacznie ożywia tereny gminy i dodaje im wielu walorów, o ile zostaną one właściwie wykorzystane. Najgorszym rozwiązaniem, które niestety jeszcze często się obserwuje, jest zasypywanie powstałych w wyrobiskach zbiorników różnego typu odpadami czy skałą płonąca, co dewastuje powstałe w wyniku eksploatacji cenne siedliska. Każdorazowo należy dążyć, by powstałe zbiorniki pozostały i pełniły wartościowe funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. Niewątpliwie jednak eksploatacja nowych złóż albo poszerzenie istniejących: doprowadzi do znaczących zmian ukształtowania terenu.

5.4.2 WPŁYW NA GLEBY

Projekt POG zachowuje zasoby glebowe w zdecydowanej większości poza obszarami zurbanizowanymi, a więc w obrębie wysoczyzn lodowcowych oraz doliny Odry poza centrami poszczególnych sołectw, pozostałe tereny zaś przewidziane zostały pod zabudowę. Tereny wolne od zabudowy, przewidziane dla rolnictwa obejmują strefy planistyczne SO – strefy otwartej. Zdecydowana większość terenów obecnie rolnych na których ustalono możliwość urbanizacji w wypadku całkowitej realizacji programu urbanizacyjnego POG ulegnie przekształceniu, co nie wpłynie jednak na znaczące pomniejszenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, gdyż głównie zmianie przeznaczenia ulegną grunty orne o niewielkich aeratach. Gleby klas I-III położone poza granicami administracyjnymi miast, zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82) podlegają w dużej mierze ochronie

przed zmianą przeznaczenia w planach miejscowych, a na terenie gminy zajmują one dość duże powierzchnie (ok. 3797,54 ha, duża część centrum i południa i południowego wschodu gminy). Przy sporządzaniu nowych planów zagospodarowania przestrzennego warto chronić jak największe powierzchnie takich gruntów. Przy sporządzaniu nowych planów miejscowych nie przewiduje się konieczności zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, gdyż grunty tego typu już na etapie POG starano się omijać. Dokładne powierzchnie do przeprowadzenia odrolnień i odlesień będą znane jednak dopiero na etapie tworzenia mpzp.

5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Projekt POG gminy Lubomia, w części uzasadnienia ujawnia wszystkie udokumentowane na terenie gminy złoża kopalin oraz obszary i tereny górnicze (wykaz w rozdziale 2.7 niniejszej prognozy). Projekt POG, w związku z jego konstrukcją prawną, w zasadzie nie ma wpływu na prowadzenie podziemnej działalności górniczej, z założenia bowiem odnosi się tylko do powierzchni terenu. Wskazano natomiast tereny strefy SG – górnictwa w obrębie istniejących i planowanych obszarów górniczych. Wskazanie tych złóż w obrębie stref SG umożliwi ich ochronę i wydobycie, a co za tym idzie racjonalną gospodarkę surowcami, zgodnie z prawem geologicznym i górniczym.

5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ

Na terenie gmina Lubomia projekt POG nie wprowadza znaczących zmian w zakresie najistotniejszych z punktu widzenia ochrony przyrody terenów tj. kompleksów leśnych, terenów rolnych oraz doliny Odry, Syrynki i ich dopływów. Na tych terenach generalnie nie ustala się nowych form zagospodarowania, które w sposób znaczący wpływałyby na środowisko przyrodnicze. W szczególności należy zaznaczyć, że dolina Odry w obrębie międzywała praktycznie pozostaje wolna od jakiegokolwiek zabudowy, wprowadzono tu strefę SO. Również tereny cenne pod względem przyrodniczym (proponowane formy ochrony przyrody) znajdują się w strefie SO i nie przewiduje się tu jakichkolwiek zmian. Na pozostałym terenie analizowany dokument wprowadza miejscami dość silną urbanizację, która jednak w dużej mierze oparta jest o rozbudowę istniejącego zagospodarowania terenu i będzie odbywała się głównie na terenach rolnych. W stosunku do istniejącego zagospodarowania projekt POG wyznacza nowe tereny z możliwością zabudowy. Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub wydane decyzje o warunkach zabudowy, a w nich zawarte zostaną wybrane spośród katalogu zawartego w POG profile funkcjonalne dla każdej ze stref, przeznaczenia terenu. Należy w tym miejscu podkreślić, że sposób kreślenia polityki przestrzennej oparty o obszary polityki przestrzennej nie oznacza, że cały teren zostanie zabudowany. Precyzyjne ustalenia i wskazanie terenów pod zabudowę nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zabudowy. W planach i decyzjach będą musiały być wzięte pod uwagę również pozostałe kwestie dotyczące np. ochrony przyrody, ochrony środowiska czy ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, czyli ochrona zadrzewień, cennych siedlisk, mokradeł, oczek wodnych czy powierzchni leśnych.

Z uwagi na niewielki udział pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w planie ogólnym gminy Lubomia wyznaczono obszar uzupełnienia zabudowy, tj. obszar, na którym dopuszczalne będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy. Obszar uzupełnienia zabudowy wyznaczono również w celu określenia stref planistycznych obejmujących zabudowę mieszkaniową w ramach istniejącej zabudowy poza obowiązującymi planami miejscowymi. Obszar uzupełnienia zabudowy ma duże znaczenia w przypadku terenów na których nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poza strefą OUZ nie będzie możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy, ewentualna zmiana przeznaczenia będzie wymagała uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, oczywiście również zgodnego z profilem danej strefy.

Zdecydowana większość terenów, na których planuje się zmianę przeznaczenia to na dzień dzisiejszy grunty rolne pozostające w użytkowaniu rolniczym. Mniejsza jest natomiast ilość terenów, na których gospodarowanie rolne ustało, a planowana zmiana przeznaczenia stanowi uzupełnienie istniejącej już funkcji, przy czym tereny te nie cechują się wartościami przyrodniczymi. Znajdują się tu również tereny, gdzie na skutek długotrwałego odłogowania gruntów wyrosły zadrzewienia i zakrzewienia, głównie o charakterze zadrzewień brzoźowych czy sosnowych. Projekt POG generalnie nie wprowadza terenów z możliwością urbanizacji na tereny cenne pod względem przyrodniczym, jak doliny rzeczne, stawy, lasy i zadrzewienia, oczka wodne itp., w dużej mierze pozostały one w ramach stref SO - strefy otwartej. Zabudowa terenów rolnych (czy to pozostających w użytkowaniu czy odłogowanych) doprowadzi do wykluczenia z funkcji rolnej i przyrodniczej istniejących tu gleb oraz użytków rolnych. Należy spodziewać się zmiany w środowisku roślinnym wyrażające się między innymi w zanikaniu roślinności naturalnej na rzecz gatunków obcych na terenach realizacji zabudowy. Roślinność i zwierzęta związane do tej pory z terenami upraw zostaną z tych terenów wyparte. Zamiast istniejących ekosystemów rolniczych wprowadzone zostaną ekosystemy charakterystyczne dla podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodziną, a na niektórych terenach nawet zabudowy śródmiejskiej. Funkcja przyrodnicza, kształtowana obecnie w sposób dość naturalny (o ile traktować tak rolnictwo) zostanie podporządkowana zorganizowanemu kształtowaniu środowiska przyrodniczego - tworzenie ogrodów przydomowych, trawników, czyli generalnie zieleni towarzyszącej zabudowie. Projekt POG nie wskazuje żadnych nowych dróg wyższych klas, nie mniej należy mieć świadomość, że w obrębie późniejszej realizacji mpzp możliwe będzie wskazanie dróg niższych klas.

Należy również mieć na uwadze, że przekształcenia części terenu gminy związane są i będą w dalszym ciągu w związku z prowadzoną tu eksploatacją kruszyw. W projekcie wskazano strefy górnictw SG również na terenach do tej pory nie ustanowionych obszarów górniczych. Eksploatacja kruszyw i glin może budzić różnego typu kontrowersje i negatywne oddziaływania, ale jednocześnie doprowadziła ona do powstania wartościowych zbiorników wodnych, które mogą pełnić funkcję ostoi dla ptaków i płazów, funkcję rekreacyjną, krajobrazową, wędkarską. Obecność zbiorników wody znacznie ożywia tereny gminy i dodaje im wielu walorów, o ile zostaną one właściwie

wykorzystane. Najgorszym rozwiązaniem, które niestety jeszcze często się obserwuje, jest zasypywanie powstałych w wyrobiskach zbiorników różnego typu odpadami czy skałą płoną, co dewastuje powstałe w wyniku eksploatacji cenne siedliska. Każdorazowo należy dążyć, by powstałe zbiorniki pozostały i pełniły wartościowe funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. Na terenach wskazanych do poszerzenia eksploatacji występują wyłącznie grunty orne, brak jest tu cennych siedlisk czy innych wartościowych pod względem przyrodniczym obiektów. W przyszłości odkrywki, w których pozostawiona zostanie woda mogą pełnić ważną funkcję przyrodniczą w gminie.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Dolina Odry w obrębie międzywała wydzielona w audycie krajobrazu jako krajobraz priorytetowy również pozostaje wolna od zabudowy i przekształceń. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk, gdyż w znacznej mierze znajdują się one w obrębie stref SO lub SN.

Dla najciekawszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym terenów wskazano również potrzebę objęcia ich ochroną (w opracowaniu ekofizjograficznym), a także na ograniczenie zmian w zagospodarowaniu poprzez ich włączenie do terenów strefy SO – strefy otwartej. W projekcie POG pozostawiono te tereny w zdecydowanej większości wolne od zabudowy.

Ustalenia POG należy odczytywać łącznie, tj. zarówno część tekstową (ustalenia dla poszczególnych stref), jak i rysunkową, pozwala to bowiem na etapie tworzenia mpzp zachować tereny wartościowe pod względem przyrodniczym dolin cieków, zadrzewień, lasów, parków, skwerów oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną. Ustanowienie na terenie gminy nowych terenów chronionych pozwoliłoby ocalić najcenniejsze tereny, nie mniej zadanie to stoi poza ustaleniami Planu Ogólnego Gminy czy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIEŚNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY I NA KORYTARZE EKOLOGICZNE

Wpływ na tereny chronione

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku utworzono na obszarze gminy następujące formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej:

- Obszar Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2008 nr 198 poz. 1226), zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków z dnia 2011-02-04 (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133);
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wielikąt”. Formalnie zespół przyrodniczo-krajobrazowy powołany został do życia na podstawie

Rozporządzenia nr 131/93 Wojewody Katowickiego z 8 lipca 1993. Następnie rozporządzenie to zostało zmienione Rozporządzeniem nr 29/2001 Wojewody Śląskiego z 5 listopada 2001 r. oraz Rozporządzeniem nr 5/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 19 lutego 2002 r. Obecnie podstawą prawną istnienia zespołu jest Rozporządzenie Wojewody Śląskiego nr 75/08 z dnia 12 listopada 2008 r.;

- trzy pomniki przyrody

Teren te niemal w całości znalazł się w obrębie strefy SO, z wyjątkiem parku krajobrazowego, który jest wielkopowierzchniową formą ochrony przyrody. Nie przewiduje się więc jakiegokolwiek wpływu na obszar chronionego krajobrazu oraz naruszenia przepisów, które na tym obszarze obowiązują.

Tereny proponowane do objęcia ochroną

W opracowaniu ekofizjograficznym dla gminy Lubomia wskazano siedem terenów, które proponuje się objąć ochroną oraz które należy chronić przed zmianami zagospodarowania:

- „Las Lubomski”
- „Krajobraz rolno skłonu doliny Odry w Lubomi i Syryni”
- „Grodzisko Gołęźców”
- Grodzisko Kotówka”

Wszystkie opisane powyżej tereny znajdują się w obrębie strefy SO, nie przewiduje się więc ich jakiegokolwiek zagrożenia związanego ze zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniem decyzji o warunkach zabudowy.

Wpływ na korytarze ekologiczne

W opracowaniu regionalnym J. Parusela¹⁵ z 2007 r. na terenie gminy wyznaczono korytarze ekologiczne dla ssaków kopytnych, korytarz dla ptaków oraz korytarz spójności. Są to następujące korytarze:

- Korytarz dla ssaków kopytnych K/LR-ODRA/1
- Korytarz dla ptaków Dolina Górnej Odry wraz z przystankiem ponadregionalnym Stawy Wielikąt i Las Tworkowski
- Korytarz spójności M33 Olza – Odra

W opracowaniu krajowym z 2011 r.¹⁶ korytarze ekologiczne na terenie gminy nie zostały wskazane.

¹⁵ Parusel J. B. [red], Korytarze ekologiczne w województwie Śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa etap I, CDPGŚ, Katowice, 2007 r.

¹⁶ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

Odnośnie lokalnych korytarzy ekologicznych to należy zauważyć, że nigdy nie zostały one wyznaczone, nie ma również takiego obowiązku prawnego. Na terenie gminy tymi lokalnymi korytarzami są tereny rolne i leśne oraz dolinki poszczególnych cieków.

5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Przyjęty w POG rozwoju gmina Lubomia w wielu miejscach wpłynie znacząco na zmianę jego krajobrazu, przede wszystkim ze względu na znaczne poszerzenie zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej. Poszczególne tereny będą rozwijały się w ramach już istniejącego układu urbanistycznego, nie mniej jednak choć ogólny zarys terenów zurbanizowanych pozostanie niezmieniony, to w przypadku całkowitego wypełnienia terenów zabudowanych istniejący obecnie krajobraz rolniczy lub leśny ulegnie przekształceniu na krajobraz podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodziną, dotyczyć to będzie głównie terenów centrum poszczególnych sołectw. Również tereny z rozproszoną obecnie zabudową zmienią swój charakter na skutek jej dogęszczenia. Za szczególnie istotne należy uznać pozostawienie wolnym od zabudowy terenów dolin rzecznych, kompleksów stawów oraz terenów leśnych, które stanowią ponadlokalną wartość krajobrazową. Projekt POG gmina Lubomia realizowany jest metodą tzw. Stref planistycznych, która zakłada w ramach poszczególnych jednostek szeroką gamę przeznaczeń terenu, która może zostać dopuszczona w miejscowym planie. Tak więc to w miejscowym planie lub decyzjach o warunkach zabudowy nastąpi już skonkretyzowanie danych przeznaczeń oraz określenie form przestrzennych, które będą kształtowały krajobraz gminy i poszczególnych części gminy.

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/16/16/2025 z 23 czerwca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazowy województwa śląskiego. W tym audycie na terenie gminy wskazano krajobraz priorytetowy:

- Zbiornik Racibórz Dolny, ID 9, kod 24-318.50-015
- Wielikąt, ID12, kod 24-318.50-017

Tereny te w zdecydowanej większości pozostawiono wolne od zabudowy w obrębie strefy SO lub SN. W przypadku Zbiornika Racibórz ciągle trwa tu eksploatacja kruszyw w celu kształtowania misy zbiornika, wskazano tu więc strefę SG w celu umożliwienia dalszego prowadzenia tych prac.

5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W projekcie POG, w części uzasadnienia uwzględniono występowanie obiektów zabytkowych, których lokalizacja została wskazana na rysunku dołączonym do uzasadnienia, a ich opis znalazł się w części tekstowej. Konkretnie decyzje planistyczne dotyczące obiektów zabytkowych będą musiały zostać wskazane na etapie mpzp.

5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Projekt POG wprowadza szereg funkcji, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego, jednak w znaczącej

większości będzie to uzupełnienie istniejącej zabudowy, także w przypadku stref SP (strefa gospodarcza, tereny istniejące lub w otoczeniu zakładów już funkcjonujących na terenie gminy). O ile zagrożenie ze strony obiektów usługowych lub przemysłowych jest zwykle niewielkie, ponieważ muszą one spełnić szereg norm ujętych w prawie ochrony środowiska oraz objęte są bieżącym systemem monitoringu, kontroli oraz pozwoleń, o tyle poważnym zagrożeniem jest znaczące poszerzenie oraz uzupełnianie już istniejącej zabudowy mieszkaniowej, która ciągle jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”.

Należy zaznaczyć, że systemy obsługi grzewczej pozostają poza kontrolą służb ochrony środowiska, a rozwiązanie problemu niskiej emisji wymaga podjęcia działań, które wykraczają poza ramy planu ogólnego gminy. Od 1 września 2017 r. na terenie województwa śląskiego obowiązuje tzw. uchwała antysmogowa¹⁷, dzięki której również i w gospodarstwach domowych nastąpi ograniczenie możliwości lokalizowania źródeł ciepła wykorzystujących najgorsze jakościowo paliwa. W związku z postępującą wymiana kotłów na bardziej ekologiczne oraz wprowadzeniem nakazu montowania w nowych budynkach jedynie kotłów spełniających odpowiednie normy wynikające z uchwały antysmogowej nie przewiduje się zagrożenia związanego ze wzrostem zjawiska niskiej emisji, a sytuacja w tej materii będzie stopniowo się poprawiała.

Projekt planu nie przewiduje realizacji dróg o wysokich klasach, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza. Należy podkreślić, że bez względu na formę powstawania zanieczyszczeń, to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywał będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka potrzeba w raporcie oddziaływania na środowisko. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych.

5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach (czy to usługowych, czy przemysłowych, czy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W dalszej części w ust. 2 tego artykułu jest wyraźny nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia

¹⁷ Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

standardów jakości środowiska, poza terenem do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego. Zagrożenie związane z ponadnormatywnym hałasem może więc wystąpić tylko na terenach zabudowy mieszkaniowej ze strony zabudowy usługowej bądź produkcyjnej, a jak wspomniano powyżej ponadnormatywny hałas należy ograniczyć do granic działki. Niewątpliwie jednak na terenach na których powstanie nowa zabudowa – bez względu na jej charakter jakość klimatu akustycznego pogorszy się.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, jak np. nowe rozwiązania drogowe wysokich klas czy duże zespoły zabudowy produkcyjnej. Należy podkreślić, że to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywać będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka konieczność w raporcie oddziaływania na środowisko, na etapie POG jest to zadanie niemożliwe do wykonania. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych, który w przypadku zagrożeń dla klimatu akustycznego mogą przybierać formę budowy ekranów akustycznych, zmniejszenia prędkości, zmiany nawierzchni lub też ustalenia obszaru ograniczonego użytkowania.

5.10.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Podobnie jak w przypadku emisji zanieczyszczeń i hałasu, wprowadzanie do środowiska pól elektromagnetycznych obostrzone jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Projekt planu dopuszcza lokalizację obiektów telefonii komórkowej, których lokalizacja każdorazowo będzie jednak podlegała weryfikacji pod kątem oddziaływań elektromagnetycznych na zdrowie ludzi. Projekt nie określa konkretnych miejsc, dopuszczone one są w zasadzie wszędzie, gdyż taki jest obecnie stan prawny. Należy zaznaczyć że zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2024 poz. 604 ze zm.) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może ustanawiać zakazów, a przyjmowane w nim rozwiązania nie mogą uniemożliwiać rozwoju telefonii komórkowej.

Na terenie gminy istnieje już stacje transformatorowe i linie napięć. Projekt POG (m.in. w części uzasadnienia) uwzględnia i zachowuje ich przebieg oraz pasy techniczne wokół nich, stanowiące jednocześnie strefy ochronne. Lokalizacja w projekcie planu terenów pod zabudowę uwzględnia istnienie tych linii i stref.

5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Ze względu na przyrost zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej niewątpliwie wzrośnie też ilość powstających odpadów. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania

przestrzennego. Problem ten regulują zarówno ustawy (Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,) jak również odpowiednie uchwały Rady Gminy oraz programy gospodarki odpadami. Na terenie gminy nie występują składowiska odpadów, projekt POG nie wprowadza też lokalizacji nowych obiektów tego typu.

5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zgodnie z mapami obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, które udostępnione zostały przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej na terenie Gminy Lubomia zagrożenia powodziowe występują w dolinie Odry. Zinventaryzowano tu:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$);
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego

Tereny zagrożeń powodziowych występują w niemal całej dolinie Odry. Historyczne powodzie (np. z 1997 r.) sięgały rejonu ul. Raciborskiej, ul. Asnyka i ul. Granicznej. Wybudowany zbiornik Racibórz Dolny całkowicie zmienił zasięg wód powodziowych. Również i istniejący już Polder Buków znacznie zmienił zasięg zagrożeń powodziowych. Obecnie można spodziewać się, że dzięki zbudowanym zbiornikom zagrożenia powodziowe praktycznie nie wystąpią. Wskazane powyżej tereny zagrożeń powodziowych są wykazywane tylko na części doliny Odry na południe od ul. Krzyżanowickiej oraz w obrębie polderu Buków. Zasięg wód narażonych na zalanie na wypadek przerwania wałów wskazano na północ od Polderu Buków, na polach na południe od Stawów Wielikąt. Z niewiadomych przyczyn zasięgi wód powodziowych nie zostały wykazane w obrębie zbiornika Racibórz Dolny, choć przecież i on co jakiś czas zalewany jest wodami powodziowymi.

Na pozostałych ciekach nie wydzielano zagrożeń powodziowych, ale w dolince każdego cieku mogą występować lokalne podtopienia (np. w okresie ulewnych opadów czy roztopów), w związku z czym do absolutnego minimum należy ograniczać ich zabudowę i przekształcenia.

Ze względu na istnienie tych zagrożeń, oraz wartości przyrodnicze, dolinę Odry w obrębie międzywala, a także mniejsze dolinki cieków pozostawiono w zdecydowanej większości wolne od zabudowy, w obrębie stref SO lub SN.

5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Na terenie gmina Lubomia występują osuwiska oraz tereny zagrożone powstaniem ruchów masowych ziemi, zostały one uwzględnione w projekcie POG. Dokładne zasady postępowania na terenach osuwiskowych i terenów zagrożonych ruchami masowymi określa Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania

obiektów budowlanych (Dz. U. z 2012 r., poz. 463). Każdorazowo uwzględniać na terenach zagrożeń osuwiskowych należy aktualne uwarunkowania geologiczno-górnictwa, gdyż zmieniają się one w czasie, a mogą one mieć istotne znaczenie dla posadowienia i projektowania poszczególnych budynków.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt planu nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Realizacja Planu Ogólnego gmina Lubomia wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje doliny Odry i Syrynki oraz ich dopływów, a także tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalone w POG gmina Lubomia właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

W projekcie POG gminy Lubomia nie wprowadza się form zagospodarowania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000, gdyż na terenie gminy oraz w jej pobliżu nie występują takie obszary. W związku z powyższym nie zaistniała potrzeba rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Na etapie projektu planu nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania. Zakres planu określony w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1130) oraz w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758) nie przewiduje możliwości określenia monitoringu w POG. Wskazanie takie byłoby niezgodne z przepisami prawa i znacząco wykraczałoby poza ustawowe kompetencje Rady Gminy.

Jednocześnie skutki realizacji postanowień planu będą podlegały bieżącemu monitoringowi odpowiednich służb ochrony środowiska, służb ochrony przyrody, organów administracji oraz organizacji ekologicznych. Bardzo ważna jest również postawa obywateli, którzy powinni reagować natychmiastową interwencją w przypadku stwierdzenia wystąpienia uciążliwości.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego,

mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Lubomia, wskazane w obowiązujących mpzp i dotychczas obowiązującym Studium.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynikać będzie, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

Sporządzenie planu ogólnego gminy Lubomia ma na celu zrównoważony rozwój gminy, który uwzględnia potrzeby mieszkaniowe mieszkańców, jednocześnie dbając o zachowanie porządku przestrzennego i dbałość o zachowanie wartości środowiskowych oraz infrastrukturalnych. W projekcie planu ogólnego gminy Lubomia wyznaczono tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, w sposób zrównoważony i zgodny z polityką przestrzenną gminy. Plan ma na celu nie tylko zaspokojenie zapotrzebowania na nowe powierzchnie mieszkalne, ale również przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy, które mogłoby prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci chaotycznego rozrostu przestrzennego i problemów związanych z infrastrukturą. Aby uniknąć zjawiska nadmiernego rozproszenia zabudowy, tereny przeznaczone pod zabudowę jednorodzinną zostały wyznaczone w obrębie istniejących dróg gminnych, co pozwala na optymalne wykorzystanie już istniejącej infrastruktury transportowej. Tego typu lokalizacja terenów zapewnia łatwiejszy dostęp do sieci drogowej, minimalizuje konieczność budowy nowych dróg i pozwala na bardziej efektywne zarządzanie rozwojem gminy. Dzięki wyznaczeniu obszarów zabudowy wzdłuż istniejących dróg, możliwe jest również zachowanie integralności przestrzennej w obrębie wsi, co sprzyja bardziej uporządkowanemu rozwojowi osadnictwa. W ten sposób gmina dąży do stworzenia przestrzeni, w której nowe inwestycje mieszkaniowe będą harmonijnie wpisywać się w istniejący krajobraz, nie powodując zbytniego rozlewania się zabudowy na tereny rolnicze czy przyrodnicze. W projekcie Planu Ogólnego Gminy Lubomia wskazano następujące strefy planistyczne:

- strefa SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- strefa SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
- strefa SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową,
- strefa SU – strefa usługowa,

- strefa SP – strefa gospodarcza,
- strefa SR – strefa produkcji rolniczej,
- strefa SC – strefa cmentarzy,
- strefa SG – strefa górnictwa,
- strefa SN – zieleni i rekreacji,
- strefa SO – strefa otwarta,
- strefa SK – strefa komunikacji.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zielenią urządzone). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie

w uchwalanych tu mpzp. W obrębie poszczególnych stref planistycznych przewiduje się następujące zasady zagospodarowania:

- 1) Strefa SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, strefa SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz strefa SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową**

Procent chłonności terenów niezabudowanych umożliwiających realizację funkcji mieszkaniowej wyznaczonych w obecnie obowiązującym planie miejscowym wynosi 502,6 % wyliczonego zapotrzebowania. W związku z czym w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy planistyczne oznaczone symbolami SW, SJ i SZ jedynie:

- na obszarach, gdzie w obecnie obowiązującym planie miejscowym możliwa jest realizacja odpowiednio funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej,
- na obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej,
- w obszarze uzupełnienia zabudowy uwzględniając złożone wnioski, lokalne uwarunkowania oraz uwarunkowania opisane w punkcie IV niniejszego uzasadnienia.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SJ dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SJ, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

Strefę SW wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujące plany miejscowe dopuszczają w/w funkcję tj. ul. Adama Asnyka i Jana Nepomucena w Lubomi.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SW dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SW, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

Strefę SZ wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa zagrodowa oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza w/w funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SZ dopuszczone jest wyznaczenie terenu zabudowy zagrodowej, produkcji w gospodarstwach rolnych, akwakultury i obsługi rybactwa, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SZ, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, usług, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

2) Strefa SU - strefa usługowa

Strefę SU wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są istniejące budynki usługowe takie jak, urzędy, szkoły, kościoły, przychodnie, obiekty handlowe i gastronomiczne oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza taką funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SU dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SU, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni naturalnej, lasu, wód.

Dodatkowo w strefach o symbolach 4SU, 5SU, 6SU, 16SU i 23SU w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenów składów i magazynów.

3) Strefa SP – strefa gospodarcza

Strefą SP objęto zlokalizowane na obszarze gminy obiekty produkcyjne, produkcyjno-usługowe oraz magazynowe i składowe (m.in. Ernestyn Janeta Zakład Rzeźniczo-Wędliniarski, P.T.H.U. Matuszek spółka jawna, Gwarex Polska Sp. z o.o. Zakład odzysku węgla, Ceramot Żwirownia Betoniarnia, Wa-Na Transport & Logistik, Powiatowy Zarząd Dróg w Wodzisławiu Śląskim z siedzibą w Syryni).

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SP dopuszczone jest wyznaczenie terenu produkcji, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SP, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

4) Strefa SR – strefa produkcji rolniczej

Strefę SR wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowana jest istniejąca zabudowa związana z produkcją rolniczą oraz na obszarach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza w/w funkcję.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SR dopuszczone jest wyznaczenie terenu produkcji w gospodarstwach rolnych, wielkotowarowej produkcji rolnej, akwakultury i obsługi rybactwa, komunikacji, infrastruktury technicznej.

W strefach o symbolach 2SR i 6SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu biogazowni.

W strefie o symbolu 6SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu elektrowni słonecznej.

W każdej wyznaczonej strefie SR, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu oraz wód.

5) Strefa SI – strefa infrastrukturalna

Strefę SI wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są następujące istniejące obiekty:

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Lubomi (5SI), obiekty i urządzenia związane z zaopatrzeniem gminy w wodę (6SI i 7SI), oczyszczalnia ścieków w Nieboczowach (8SI).

Strefą SI objęto również zapory zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” oraz polderu Buków (1SI i 3SI) oraz część południową zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” (2SI i 4SI), w miejscu, gdzie nie występują udokumentowane złoża kruszyw naturalnych.

W każdej wyznaczonej strefie SI, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu oraz wód. Natomiast w strefie oznaczonej symbolem 5SI

w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług i produkcji. W/w dopuszczenie wynika ustaleń aktualnie obowiązującego planu miejscowego dla tego terenu.

6) Strefa SN – strefa zieleni i rekreacji

Strefę SN wyznaczono w miejscach, gdzie zlokalizowane są tereny sportowo-rekreacyjne oraz turystyczne na obszarze gminy tj. parki i place zabaw oraz boiska i związane z nimi obiekty

w poszczególnych sołectwach. Strefę SN wyznaczono również w miejscach, gdzie obecnie obowiązujący plan miejscowy dopuszcza funkcje związane ze sportem i rekreacją oraz turystyką. Największą powierzchniowo strefę SN wyznaczono w Bukowie na terenie istniejącego ośrodka wypoczynkowego.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SN dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, plaży, wód, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej strefie SN w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczono wyznaczenie terenu usług sportu i rekreacji, zieleni naturalnej i lasu, natomiast w zależności od lokalizacji strefy SN, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczono wyznaczenie:

- terenu usług handlu detalicznego, gastronomii i turystyki (16SN),
- terenu usług kultury i rozrywki, handlu detalicznego, gastronomii i turystyki (2SN, 5SN, 8SN, 9SN, 13SN, 15SN, 16SN, 17SN i 18SN).

7) Strefa SC – strefa cmentarzy

Strefę SC wyznaczono w miejscu, gdzie zlokalizowane są istniejące cmentarze w sołectwie Lubomia (ul. Pogrzebieńska, ul. Sportowa oraz teren kościoła pw. św. Marii Magdaleny), Syrynia (ul. Powstańców Śląskich oraz Poprzeczna – cmentarz nieczynny) i Nieboczowy (ul. Ligonía). We wschodniej części sołectwa Lubomia, na terenach rolnych oddalonych od istniejącej zabudowy, wyznaczono strefę o symbolu 4SC w celu umożliwienia lokalizacji cmentarza dla zwierząt.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SC dopuszczone jest wyznaczenie terenu cmentarza, komunikacji, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej strefie SC w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usługi kultu religijnego, handlu, zieleni naturalnej, lasu, wód.

8) Strefa SG – strefa górnictwa

Strefę SG wyznaczono w miejscach występowania udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych tj. czasza zbiornika przeciwpowodziowego „Racibórz Dolny” (1SG) oraz polderu Buków (2SG). Wyznaczenie stref SG w w/w miejscach ma na celu umożliwienie eksploatacji występujących na tych obszarach udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SG dopuszczone jest wyznaczenie terenu górnictwa i wydobywania, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W ramach profilu dodatkowego dopuszczono możliwość wyznaczenia terenu zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu, wód.

9) Strefa SO – strefa otwarta

Strefę SO wyznaczono na obszarach leśnych, rolnych i użytkach zielonych oraz w granicach obszaru Natura 2000 „Stawy Wielikąt i Las Tworkowski” i granicach Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Wielikąt”.

Odrębne strefy SO wyznaczono w miejscach, gdzie planowana jest lokalizacja lokalnych, niewielkich zbiorników przeciwpowodziowych, w celu rozwiązania problemów hydrologicznych w obszarze górnej części zlewni cieków Plęśnica (Lubomka) w Lubomi oraz w obszarze zlewni rowu dopływającego do ul. potokowej w Syryni, obejmującej elementy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i czasowej retencji wód (1SO, 3SO, 12SO, 13SO, 16SO, 17SO, 28SO i 29SO).

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SO dopuszczone jest wyznaczenie terenu rolnictwa z zakazem zabudowy, lasu, zieleni naturalnej, wód, komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W każdej wyznaczonej strefie SO, za wyjątkiem stref położonych w granicach obszaru Natura 2000 (strefy o symbolach 6SO, 8SO, 9SO, 10SO, 19SO, 20SO, 21SO, 22SO, 23SO, 24SO

i 25SO), w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej. W strefach o symbolach 4SO, 14SO i 18SO w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenu elektrowni słonecznej. W/w dopuszczenie wynika z ustaleń aktualnie obowiązującego planu miejscowego.

10) Strefa SK – strefa komunikacyjna

Strefę SK wyznaczono na obszarach, gdzie zlokalizowane są:

- droga wojewódzka nr 936 – strefa 13SK,
- droga powiatowa nr 3512S (ul. Raciborska, ul. Asnyka i ul. Granicza) – strefy 4SK i 11SK,
- droga powiatowa nr 3544S (ul. Pogrzebieńska, ul. Ligoty Tworkowskiej i ul. Stawowa) – strefy 2SK i 5SK,
- droga powiatowa nr 3545S (ul. Mickiewicza i ul. Korfantego) – strefa 1SK,

- droga powiatowa nr 5036S (ul. 3 Maja) – strefa 7SK,
- linie kolejowe – strefy 3SK, 6SK, 9SK, 12SK, 14SK i 15SK.

Pozostałe drogi powiatowe tj. droga powiatowa nr 5048S (ul. Główna w Bukowie), droga powiatowa nr 5053S (ul. Powstańców Śląskich w Syryni) oraz droga powiatowa nr 5054S (ul. Krzyżowa i ul. Wielikąt w Syryni i Grabówce) włączono do pozostałych stref, dla których w profilu funkcjonalnym dodatkowym możliwe jest wyznaczenie na etapie opracowania planu miejscowego terenów komunikacji.

W miejscu, gdzie zlokalizowana jest istniejąca stacja paliw wyznaczono strefę o symbolu 8SK, natomiast w miejscu, gdzie zlokalizowany jest istniejący parking przy cmentarzu w Nieboczowach wyznaczono strefę o symbolu 10SK.

Zgodnie z podstawowym profilem funkcjonalnym w strefie SK dopuszczone jest wyznaczenie terenu autostrady, drogi ekspresowej, drogi głównej ruchu przyspieszonego, drogi głównej, komunikacji kolejowej i szynowej, komunikacji wodnej, komunikacji lotniczej, obsługi komunikacji, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej.

W strefach SK wyznaczonych na terenach dróg powiatowych, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu drogi zbiorczej, lasu, zieleni naturalnej, wód. W strefach SK wyznaczonych na terenach kolejowych, w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu lasu, zieleni naturalnej, wód. Natomiast w strefie SK na terenie parkingu przy cmentarzu w Nieboczowach w dodatkowym profilu funkcjonalnym dopuszczone jest wyznaczenie terenu zieleni urządzonej, lasu, zieleni naturalnej, wód. W strefie oznaczonej symbolem 8SK w profilu funkcjonalnym dodatkowym dopuszczone jest wyznaczenie terenu usług handlu detalicznego oraz usług gastronomii. W/w przeznaczenia wynikają z obecności w tej strefie istniejącej stacji paliw.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, w tym doliny Odry i Syrynki oraz ich doły. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny proponowanych form ochrony przyrody. W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, obszarów i terenów górniczych, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Należy również mieć na uwadze, że przekształcenia części terenu gminy związane są i będą w dalszym ciągu w związku z prowadzoną tu eksploatacją kruszyw. W projekcie wskazano strefy górnictw SG również na terenach do tej pory nie ustanowionych obszarów górniczych. Eksploatacja kruszyw i glin może budzić różnego typu kontrowersje i negatywne oddziaływania, ale jednocześnie doprowadziła ona do powstania wartościowych zbiorników wodnych, które mogą pełnić funkcję ostoi dla ptaków i płazów, funkcję rekreacyjną, krajobrazową, wędkarską. Obecność zbiorników wody znacznie ożywia tereny gminy i dodaje im wielu walorów, o ile zostaną one właściwie wykorzystane. Najgorszym rozwiązaniem, które niestety jeszcze często się obserwuje, jest zasypywanie powstałych w wyrobiskach zbiorników różnego typu odpadami czy skałą płonąca, co dewastuje powstałe w wyniku eksploatacji cenne siedliska. Każdorazowo należy dążyć, by powstałe zbiorniki pozostały i pełniły wartościowe funkcje przyrodnicze i krajobrazowe. W przyszłości odkrywki, w których pozostawiona zostanie woda mogą pełnić ważną funkcję przyrodniczą w gminie.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, doliny cieków oraz tereny, które wskazywane były jako proponowane do objęcia ochroną. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk, gdyż w znacznej mierze znajdują się one w obrębie stref SO lub SN.

Wzrost stopnia urbanizacji wpłynie znacząco na jakość powietrza atmosferycznego na skutek niskiej emisji ze strony zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Nie przewiduje się znaczącego pogorszenia jakości klimatu akustycznego.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Realizacja Planu Ogólnego Gminy Lubomia wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość

rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje doliny Odry i Syrynki oraz ich dopływów, a także tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalone w POG gminy Lubomia właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

Na etapie oceny projektu POG nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania, nie ustalono również prac kompensacyjnych, gdyż ustawodawca nie przewiduje wprowadzenia takich rozwiązań w projekcie Planu Ogólnego Gminy.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogłyby wpłynąć na cele, przedmiot ochrony oraz integralność jakiegokolwiek obszaru Natura 2000, w związku z czym nie ma potrzeby wprowadzenia rozwiązań alternatywnych. Zarówno na terenie gminy, jak i w jej pobliżu nie występują obszary Natura 2000.

11. LITERATURA

Absalon D., Jankowski A.T., Leśniok M., Wika S., 1995: Mapa sozologiczna w skali 1:50000 ark. M-34-61-D Wodzisław Śląski. GKG, Warszawa.

Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu 31.XII.2018 r. MŚ, PIG, Warszawa 2019 r.

Brodziński I., Mapa Geośrodowiskowa Polski, ark. Rydułtowy, PIG, Warszawa, 2004 r.;

Centralna Baza Danych Geologicznych – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>

Chmura A., Wagner J., Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Rydułtowy, PIG, Warszawa 2002 r.;

Informacja o stanie środowiska, WIOŚ Katowice;

Infogeoskarb – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>

Kondracki J., 1998: Geografia regionalna Polski. WN PWN, Warszawa.

Kotlicy G. i S., Mapa geologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1979;

Kotlicka G., Wagner J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1986;

Mapa glebowo-rolnicza gminy Lubomia, 1:5 000, 1976.

Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa , 1995;

Państwowa Służba Hydrogeologiczna – strona internetowa PIG, <http://www.psh.gov.pl>

Plan gospodarki odpadami dla gminy Lubomia, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju, Bielsko-Biała, 2004 r.;

Program ochrony środowiska gminy Lubomia; Beskidzki Fundusz Ekorozwoju, Bielsko-Biała, 2004 r.;

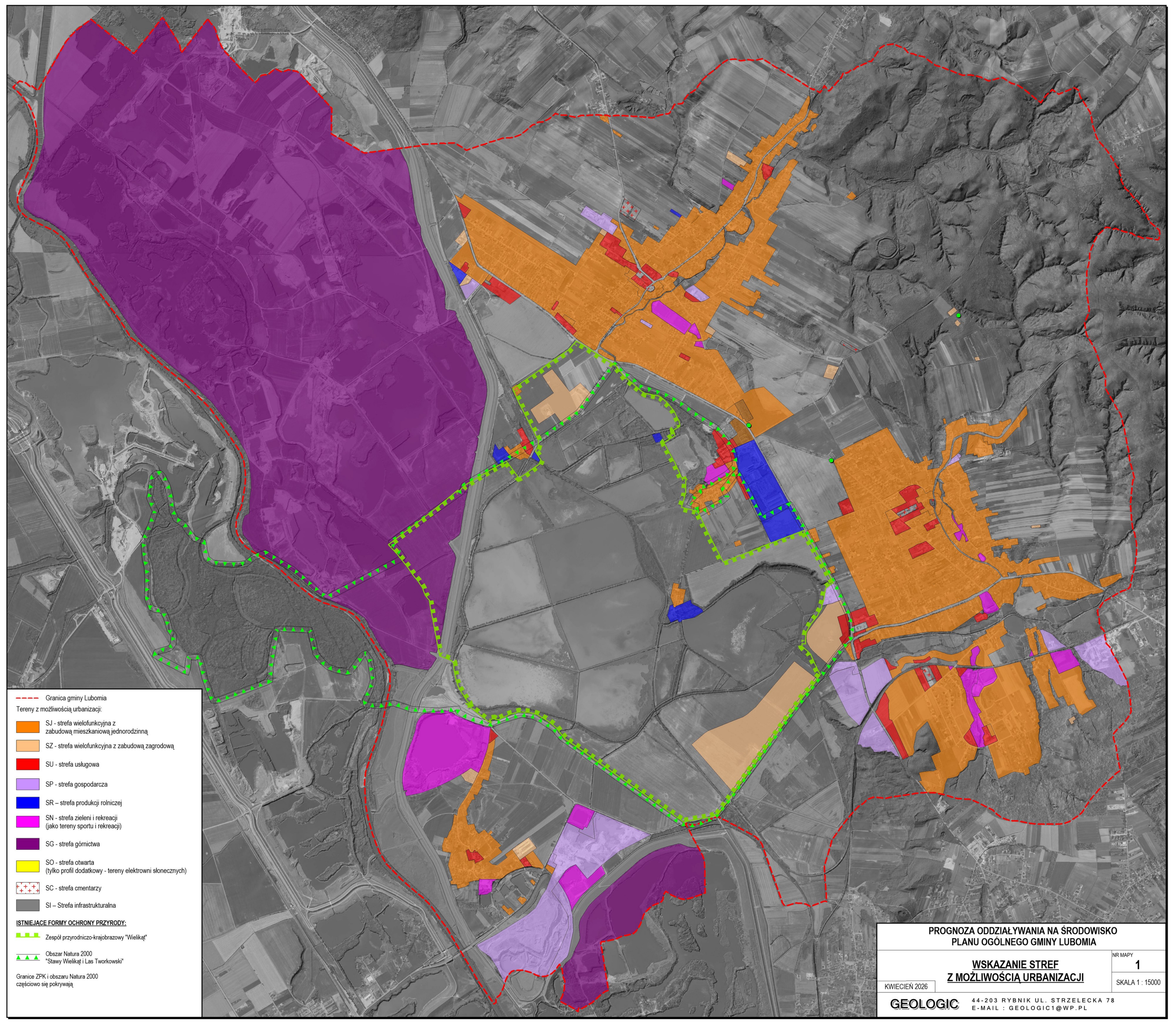
Sarnacka Z. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1 : 50 000, ark. Rydułtowy, PIG 1956 r.;

Rózkowski A. [red.], 1997: Mapa warunków występowania, użytkowania, zagrożenia i ochrony zwykłych wód podziemnych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i jego obrzeżenia; 1 : 100 000. PIG, Warszawa;

Ryłko W., Paul Z., Mapa geologiczna Polski, 1 : 200000, ark. Cieszyn WG, 1994.

Skrzypczyk L. [red], 2003: Mapa wstępnej waloryzacji Głównych Zbiorników Wód Podziemnych 1:800000, PIG, Warszawa;

Warunki ekofizjograficzne gminy Lubomia, PU Geograf, Dąbrowa Górnicza, 2007 r.;

- Granica gminy Lubomia
- Tereny z możliwością urbanizacji:**
- SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
- SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
- SU - strefa usługowa
- SP - strefa gospodarcza
- SR - strefa produkcji rolniczej
- SN - strefa zieleni i rekreacji (jako tereny sportu i rekreacji)
- SG - strefa górnictwa
- SO - strefa otwarta (tylko profil dodatkowy - tereny elektrowni słonecznych)
- SC - strefa cmentarza
- SI - Strefa infrastrukturalna
- ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY PRZYRODY:**
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Wielka"
- Obszar Natura 2000 "Stawy Wielka i Las Tworkowski"
- Granice ZPK i obszaru Natura 2000 częściowo się pokrywają

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU OGÓLNEGO GMINY LUBOMIA		NR MAPY 1
WSKAZANIE STREF Z MOŻLIWOŚCIĄ URBANIZACJI		SKALA 1 : 15000
KWIECIEŃ 2026	GEOLOGIC	44-203 RYBNIK UL. STRZELECKA 78 E-MAIL : GEOLOGIC1@WP.PL